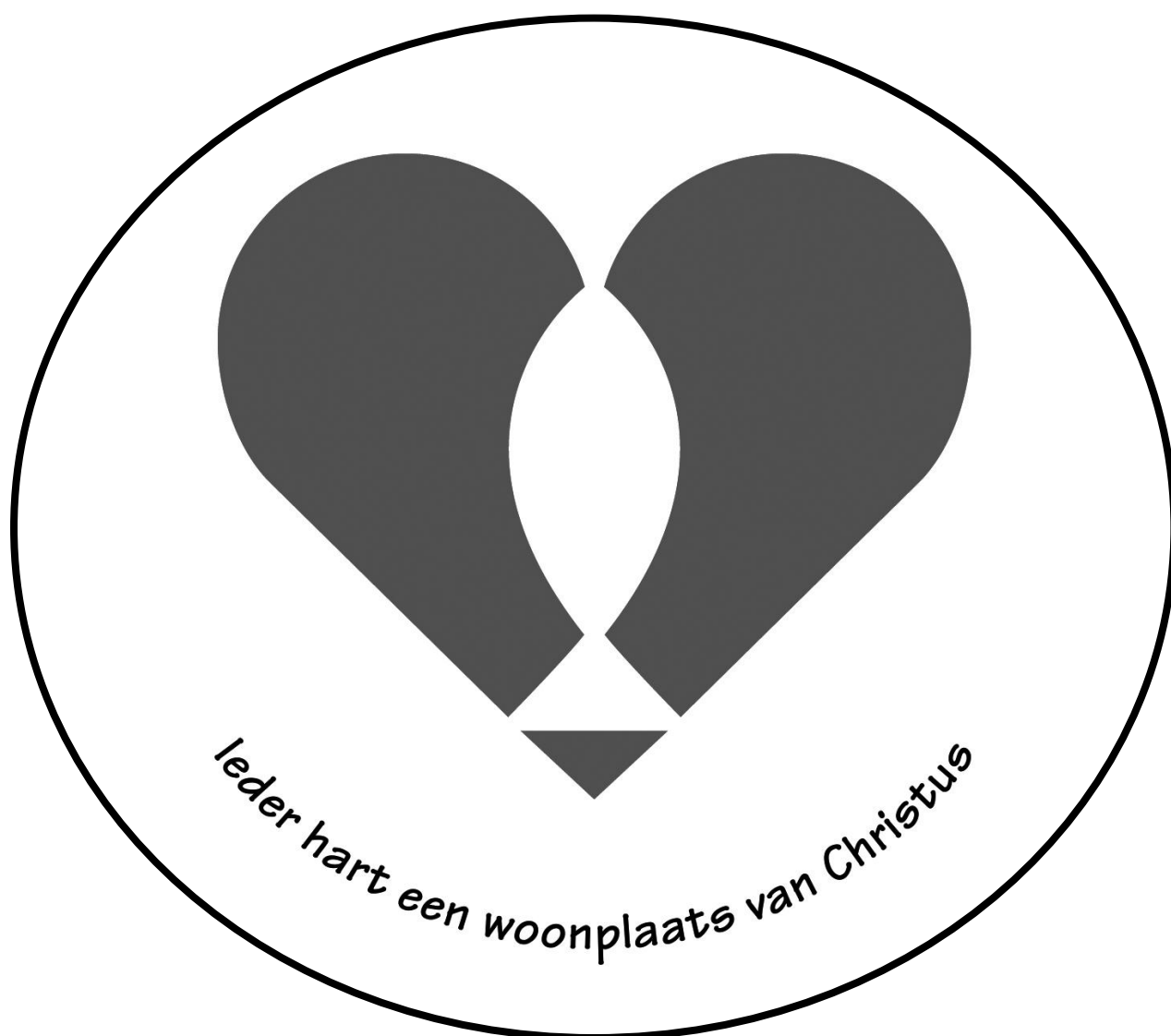

In gesprek met God

Blok B nivo 3 : 16-18 jarigen

HANDLEIDING CATECHEET & MENTOR

Beste catecheet/mentor,

Deze map maakt deel uit van een set van vier mappen. We stellen het op prijs als de **set met de mappen aan het eind van dit blok weer ingeleverd** wordt bij degene die het materiaal voor het Kruispunt verzorgt. Op de lijst met afspraken die je aan het begin van het seizoen hebt gekregen staat vermeld wie dat is. Mocht je deze lijst kwijt zijn schiet dan even een lid van de oudercommissie aan. Het materiaal voor het Kruispunt wordt namelijk verzorgt door de oudercommissie.

Het is **NIET** toegestaan bladen uit deze map te halen. Wil je bladen gebruiken of er iets op noteren kopieer ze dan voor eigen gebruik of print ze uit.

Inhoudsopgave

Achtergrondinformatie over dit blok	5
Kort overzicht van de inhoud van dit blok	6
Memorisatieteksten tijdens dit blok	7
Opzet per avond	8
Avond 1 - Handle with prayer	9
Achtergrondinformatie	9
Lesopzet	13
Werkbladen	18
Avond 2 - Prioriteiten	20
Achtergrondinformatie	20
Lesopzet	24
Werkbladen	29
Avond 3 - Gebedsblokkades	32
Achtergrondinformatie	32
Lesopzet	34
Werkbladen	39
Avond 4 - Bidden en bidden is 2.....	42
Achtergrondinformatie	42
Lesopzet	44
Werkbladen	48
Avond 5 - geestelijke strijd	50
Achtergrondinformatie	50
Lesopzet	52
Werkbladen	56
Avond 6 - gebed en verhooring	59
Achtergrondinformatie	59
Lesopzet	62
Werkbladen	67
Avond 7 - gebed en genezing	69
Achtergrondinformatie	69
Lesopzet	74
Werkbladen	79
Avond 8 - vasten en bidden.....	81
Achtergrondinformatie	81
Lesopzet	85
Werkbladen	89

Achtergrondinformatie over dit blok

In dit blok gaan we het thema behandelen:

In gesprek met God

- In dit blok zal het gaan over bidden. Dat is altijd een kernelement van het kerkelijke onderwijs geweest. In dit blok wordt ook het Onze Vader behandeld. In de catechismus gaat het om de zondagen 45-52

- Als achtergrondmateriaal voor je eigen voorbereiding zou je naast het door ons aangeleverde materiaal ook het volgende kunnen gebruiken:

- alle catechese methoden behandelen deze stof. Kijk eens hoe men het daar aanpakt. (naast 'Ik geloof' hebben we als commissie ook exemplaren aangeschaft van de twee nieuwe methoden die recent in onze kring in gebruik zijn genomen: follow-up en geloven.nu)
- Je kunt ook de volgende boeken gebruiken:
 - H. Westerink Roep mij aan, over de praktijk van het bidden
 - M.R. van der Berg Waarom bidden we?
 - Bill Hybels Te druk om niet te bidden.
 - Egbert Brink Het Woord Vooraf hfst 24
(methode voor belijdeniscatechese)
 - J.I. Packer Groeien in Christus Novapres
(o.a. Behandeling van het Onze Vader)
 - C. Bijl Uit dankbaarheid
(Over Catechismus znd 34-52)
 - H ten Brink e.a. Geestrijkleven hfst 6
 - H.J.Selderhuis Morgen doe ik het beter hfst 4
 - A.L.Th de Bruijne Bidden is ademen (prekenserie)
 - J. van Amstel Om amen op te zeggen

Verder is er natuurlijk ook van alles te vinden op internet.

Inleiding

Er moet een bewustwording op gang komen dat bidden niet het doel moet hebben om God naar jouw plannen en wensen toe te buigen. Bidden is God loven en prijzen, Hem danken en zijn Koninkrijk zoeken. Een duidelijke gerichtheid op Gods zaak, ook als er veel gevraagd wordt. Dit is hét kenmerk van christelijk bidden. Een noodzakelijk inzicht om verder door te kunnen denken over het gebed.

Bidden is afhankelijk zijn

Bidden is lofprijzing

Bidden is dankbaarheid

Bidden is gaan voor de zaak van God, zoek eerst het koninkrijk

Bidden is voorbede

- > niet egocentrisch bidden dus

Allerlei bijbelgedeeltes over bidden of voorbeelden van gebeden :

Daniël 9:1-19

Nehemia 1:1-11

Psalm 13, 22, 25 & 26

Matteus 6:5-15

Lukas 11:1-13 & 18:9-14

Johannes 17

Handelingen 12:1-11

Filippenzen 1:1-11 & 4:4-7

Kolossenzen 1:3-12

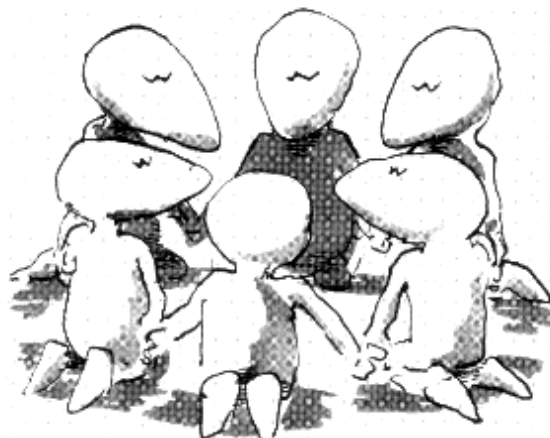
1 Petrus 4:7

1 Tessalonicenzen 5:16-18

Efeze 6:10-20

Jakobus 4:1-4

1 Johannes 5:13-15

Kort overzicht van de inhoud van dit blok

nivo 1	nivo 2	nivo 3
Les 1 Bidden, hoe en wat Vergelijking met soldaten in het leger; gebedspraktijk	Les 1 Pray something relatie onderhouden, noodzaak gebed, investeren in gebed	Les 1 Handle with prayer bidden is relatie. reflectie op eigen gebedsleven
Les 2. Praten met Vader Praten met de almachtige God en jouw Vader	Les 2 Bidden en bidden is 2 Onze vader als voorbeeld, 2 stijlen van bidden, ik of God, genade	Les 2 Prioriteiten Opbouw 'onze Vader' terugkoppeling naar eigen gebedsleven
Les 3 Bidden maar hoe? Gebedshoudingen, eerbied, afhankelijkheid, dankbaarheid en vertrouwen	Les 3 Koninkrijk bidden heiliging vd Naam, Gods eer, Gods regering in kerk en wereld, God eerst	Les 3 Gebedsblokkades volharden in zonde als gebedsblokkade, sleur in het gebed, moeiten rond bidden
Les 4. Gebedstrap Vraaggebed, dankgebed, schuldbelijdenis, lofprijzing	Les 4 Uw wil geschiede Onderwerping, aanvaarding, niet wat ik wil, wat God nodig vindt	Les 4 Bidden en bidden is 2 oosterse meditatie en christelijk gebed, vb rozenkrans, wat zijn verschillen
Les 5. Vraag het maar God weet alles al maar wil graag dat jij de dingen vraagt Zelfzuchtig vragen / vragen voor het koninkrijk	Les 5 De broodvraag afhankelijkheid, vandaag, geen zorg voor de toekomst, wat je nodig hebt	Les 5 Geestelijke strijd geestelijke strijd herkennen, gebed als wapen, verleidingen benoemen en herkennen

Les 6. Sorry, vergeef me Schuldgebed: herstel van relatie met God, vergeving door Christus; Psalm 51	Les 6 7x70 maal sorry schuld, vergeving, anderen vergeven, zondebesef, zonde belijden	Les 6 Gebed en verhoring inhoud van het gebed, verhoring, beloften van God, verhoring kunnen benoemen
Les 7 Uithuilen bij God Je mag met je klachten bij God komen God luistert naar je verdriet/ Jezus heeft verdriet gehad	Les 7 Voor de duivel niet bang aanvechtingen duivel, concrete verleidingen, geestelijke strijd	Les 7 Gebed en genezing ziekte, genezing, almacht God, belangrijke bijbelgedeelten, onderbouwde mening
Les.8 God bedanken Dankbaarheid is grondhouding van je gebed. 1 Thes 5, Lucas 17 (de tien melaatsen)	Les 8 Halleluja, amen! slot onze Vader, lofverheffing, gebedsladder	Les 8 Bidden en vasten concentratie, discipline, vasten, permanente open lijn, aandacht richten

Memorisatieteksten tijdens dit blok

In dit blok gaan we de volgende teksten memoriseren :

- Matteüs 6:33
Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden.
- Fil. 4: 6-7
Wees over niets bezorgd, maar vraag God wat u nodig hebt en dank hem in al uw gebeden. Dan zal de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, uw hart en gedachten in Christus Jezus bewaren.
- Spreuken 3: 5-6
Vertrouw op de HEER met heel je hart, steun niet op eigen inzicht.
Denk aan hem bij alles wat je doet, WEEK dan baant hij voor jou de weg.
- vr/ant 116 HC
- Johannes 15:7
Als jullie in mij blijven en mijn woorden in jullie, kun je vragen wat je wilt en het zal gebeuren.
- 1 Tess 5: 17-18
bid onophoudelijk, dank God onder alle omstandigheden, want dat is wat hij van u, die één bent met Christus Jezus, verlangt.
- 1 Johannes 5:14
Wij kunnen ons vol vertrouwen tot God wenden, in de zekerheid dat hij naar ons luistert als we hem iets vragen dat in overeenstemming is met zijn wil
- Matteüs 6:7-8
Bij het bidden moeten jullie niet eindeloos voortprevelen zoals de heidenen, die denken dat ze door hun overvloed aan woorden verhoord zullen worden. Doe hen niet na! Jullie Vader weet immers wat jullie nodig hebben, nog vóór jullie het hem vragen.

Opzet per avond

Op de volgende bladzijden vind je per avond:

- de leerdoelen
- de lesopzet
- benodigde materialen
- suggesties voor liederen enz.
- ruimte voor evaluatie

de leerdoelen

Probeer per avond in de gaten te houden of je inderdaad de leerdoelen haalt. Mis je bepaalde doelen, of vind je dat andere te hoog gegrepen zijn, noteer dat dan voor de evaluatie.

lesopzet

In dit onderdeel vind je de verschillende lesonderdelen min of meer uitgewerkt. Daarbij is ook een tijdschema aangegeven.

Vind je dat de leerdoelen op een andere manier beter gerealiseerd kunnen worden, heb je leuke alternatieve werkvormen, wil je de tijd liever wat anders indelen? Voel je vrij om die veranderingen aan te brengen. Noteer veranderingen wel op het evaluatieformulier, zodat we er voor een volgende keer onze winst mee kunnen doen.

Soms zal de tijd misschien te krap zijn bemeten. Beslis dan zelf welke onderdelen je inkort of misschien kunt laten vallen.

benodigde materialen

Check van tevoren of de benodigde materialen aanwezig zijn. Kom je dingen tekort, of wil je iets extra's aanschaffen, neem dan even contact op met Jasper Klapwijk.

suggesties voor liederen enz

Per avond worden wat suggesties gedaan voor liederen, die je kunt laten zingen. Verder worden wat relevante gedeelten uit de bijbel en de belijdenisgeschriften genoemd. Vind je zelf nog andere liederen of leesgedeelten, geef dat dan even door op het evaluatieformulier.

ruimte voor evaluatie

Het is de bedoeling dat deze methode elke twee jaar beter wordt. Dat kan alleen als jullie je ervaringen, nieuwe ideeën, suggesties enz willen delen.

Tip: vul na elke les even het evaluatieformulier in. Na afsluiting van het blok kun je dan je ideeën, verbeteringen, enz gemakkelijk inbrengen.

Avond 1 - Handle with prayer

Achtergrondinformatie

- zoeken en gezocht worden

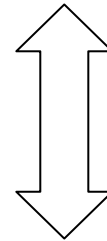
Er wordt gesproken over ontwikkeling in je gebedsleven. In elke relatie zit ontwikkeling, dat zullen jongeren herkennen. Ook in de relatie met God mag groei worden verwacht.

Doorpraten over relatie met God, de basis van het gebed.

De essentie is dat wij niet de enige zijn die vragen, zoeken, kloppen. Er wordt ook aan de deur van óns hart geklopt. Jongeren hebben soms het gevoel dat ze al heel lang bidden en zoeken en vragen, maar hebben ze ook zelf de deur opengezet voor Jezus? De zoeker wordt gezocht!!

7 Vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, klop en er zal voor je worden opengedaan. **8** Want ieder die vraagt ontvangt, en wie zoekt vindt, en voor wie klopt zal worden opengedaan. (Matteüs 7)

De zoektocht naar God komt tot z'n doel als ik erachter kom dat God naar mij op zoek is. Ik ben op zoek naar Hem en klop aan zijn deur, maar ineens merk ik dat Hij aan de deur van mijn hart klopt. In de komst van de Here Jezus wordt deze zoekende beweging van God naar mensen zichtbaar. Daarin vind ik mijn diepste vrede en zekerheid.

20 Ik (= Here Jezus) sta voor de deur en klop aan. Als iemand mijn stem hoort en de deur opent, zal ik binnenkomen, en we zullen samen eten, ik met hem en hij met mij. (Openbaring 3)

- Verschillende voorbeeldgebeden bekijken en bespreken:

-voorbeelden uit de bijbel zijn genoeg te vinden, denk opnieuw aan de gebeden van Daniel, Jeremia, Nehemia, Salomo (2 Kron 6), de Psalmen. Filippenzen 1 en Kolossenzen 1 geven inzicht in Paulus' gebedsleven.

-er zijn ook allerlei gebeden van bekende gelovigen verzameld.

Ik (Jaap) heb een boek 'Gebeden' met daarin allerlei gebeden van mensen als Calvijn, Thomas a Kempis, Pascal etc. Wil ik wel uitlenen als jullie er gebruik van willen maken.

Hieronder ook nog een aantal gebeden, die ik (Jasper) van internet gehaald heb:

O HEER, MAAK MIJ EEN WERKTUIG VAN UW VREDE (FRANCISCUS VAN ASSISI 1182-1226)

*O Heer, maak mij een werktuig van uw vrede:
zodat ik liefde verspreid waar men elkaar haat,
dat ik vergeef waar men elkaar beledigt,*

*dat ik verenig waar men strijdt,
dat ik de waarheid spreek waar dwaling heerst,
dat ik het geloof breng waar twijfel terneer drukt,
dat ik hoop wek waar vertwijfeling heerst,
dat ik Uw licht ontsteek waar duisternis is,
dat ik vreugde breng waar leed woont.*

*O Heer, laat mij er naar streven niet dat ik getroost word,
maar dat ik troost breng,
niet dat ik begrepen word, maar dat ik de ander versta,
niet dat ik geliefd word, maar dat ik liefheb.*

*Want wie geeft, ontvangt,
wie zich zelf vergeet, die vindt,
wie vergeeft, hem wordt vergeven
en wie sterft, ontwaakt ten eeuwigen leven.
Amen.*

TROOST ; TOON HERMANS (Gebedenboekje, pag.8)

Heer, er valt geen blad van een boom buiten U om. U bent aanwezig in alle leven en de loop der dingen. U weet van mijn vreugde, van mijn beproevingen en van mijn tranen. Laat die gedachte mijn troost zijn. U raapt op wat is gevallen en maakt het nieuw. Geheimen Heer, ik heb geen antwoord op Uw wonderen. Denken of weten helpt mij geen stap verder. Uw geheimen zijn ondoorgrondelijk maar uw liefde is helder als water.

ANONIEM ENGELS GEBED (1538)

*God, wees in mijn hoofd
en in mijn begripen.
God, wees in mijn ogen
en in mijn blik.
God, wees in mijn mond
en in mijn spreken.
God, wees in mijn hart
en in mijn gedachten.
God, wees met mij
aan het einde van mijn leven
en als ik sterven moet.*

MORGENGEBED (JOHN HENRY NEWMAN)

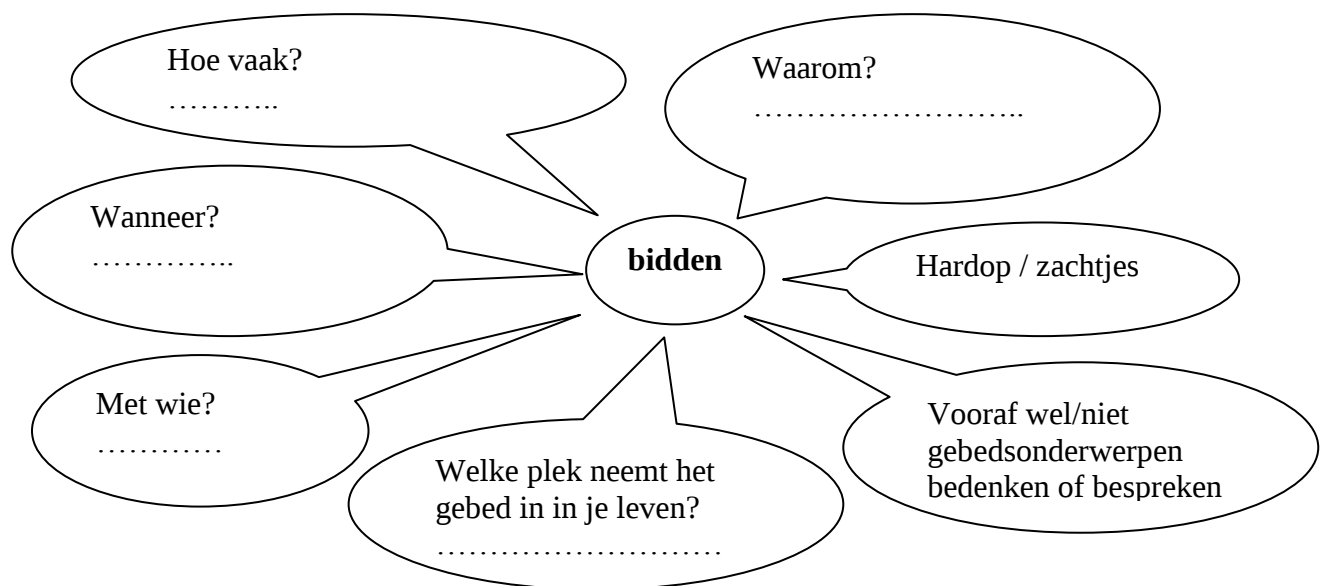
*Ik vertrouw mij aan U toe, Heer.
Doe met mij wat Gij wilt.
Gij hebt mij geschapen voor U:
Wat wilt Gij dat ik doe?*

*Ga Uw eigen weg met mij.
 Het moge zijn zoals altijd:
 vreugde of smart.
 Ik wil het doen...
 Ik wil zijn wat Gij van mij verlangt
 en alles wat Gij van mij maken wilt.
 Ik zeg niet: ik wil U volgen waarheen Gij ook gaat,
 want ik ben zwak.
 Maar ik geef mij over aan U,
 opdat Gij mij altijd leidt,
 waarheen dat ook mag zijn.
 Ik wil U volgen
 en bid enkel om kracht voor deze dag.*

Dan nog een suggestie voor een werkvorm uit geloven.nu:

Bidden met je Vader in de hemel is heel persoonlijk. Het heeft te maken met je hart, met je relatie met de Here God, met het verbond tussen Hem en jou. Toch heeft het spreken met Hem ook te maken met regelmaat, met discipline, met gewoonten in je gezin en dergelijke. Maak samen een 'ideaalbeeld' voor bidden.

Schrijf je eigen situatie eronder. Bespreek waar je eigen praktijk verschilt van het ideaal. Zou je het willen veranderen? Hoe?
 Waarom vind je het belangrijk te bidden en dat regelmatig te doen?

Voor het bijbellezen heb je kortgeleden ook een 'ideaalbeeld' gemaakt. Vergelijk die twee eens met elkaar. Hebben ze met elkaar te maken?

* In de korte inleidende bijbelstudie over het gebed kan gekozen worden voor b.v.

- 2 Kon 19:14-19 > het gebed van Hizkia (in de lesopzet verwerkt)

- 1 Samuël 1 > Hanna

- Nehemia 1: 4-11

- Psalm 145 (of een andere psalm die direct tot God gericht is)

- Daniël 9

In deze les gaat het er dan vooral om, om te kijken wat er in dat gebed gevraagd wordt, en zo de brug te maken naar het volgende onderdeel: wat vragen wij in ons gebed. Daarnaast kan evt aan de orde komen: de kenmerken van een oprecht gebed, de aanleiding om te gaan bidden, de aanhef van het gebed, etc. Wat valt je op? Wat herken je?

* Toelichting bij de memorisatietekst

Een duidelijke gerichtheid op Gods zaak, ook als er veel gevraagd wordt. Dit is hét kenmerk van christelijk bidden. Daar gaan we aan werken.

Evt. Kun je hier het slot van Matteüs 6 bij gebruiken, en het lied *Zoek eerst het Koninkrijk* zingen. Dat zou gelijk ook een mooie memorisatietekst zijn.

* Bekende uitspraak: Bidden is ademhalen. Absoluut noodzakelijk. Leuke uitspraak om over door te praten.

Hoe minder je bidt, des te minder heeft God je te zeggen. Alleen als ik tot God blijf spreken blijft God tot mij spreken. Daarom zegt Paulus: bidt zonder ophouden (1 Tess 5:17). Laat het niet afhangen van bepaalde gevoelsmomenten. Let bv op Daniël die zich een bepaalde gewoonte had eigengemaakt. Elke dag op een vast uur. Regelmaat is goed. Hoeft geen sleur te zijn.

Lesopzet

a. leerdoelen

Hoofd

- Ze weten dat het gebed het onderhouden van de relatie met God is.

Handen

- Ze kunnen gebeden van anderen analyseren en de leerpunten daaruit toepassen op hun eigen gebed.
- Ze kunnen hun eigen gebedsleven beschrijven.
- Ze kunnen hun eigen groei in hun gebed benoemen. .

b. lesopzet

Life
is fragile

handle
with prayer

Visje

Tijd	Theorie /werkvorm	Wie
19.00	Mentorkwartiertje: Hoe kom je aan ideeën voor het mentorkwartiertje: - uitwisselen met andere mentoren - zelf bedenken - zie de handleiding van blok A pag I 3-4 Blijf bedenken: het gaat erom aan te sluiten bij hun leefwereld en hun beleving.	
19.15	Inleiding Leg uit dat dit blok gaat over bidden. We kijken naar ons eigen gebed, wat bidden is, waarom we bidden en we kijken naar wat de bijbel zegt over bidden en hoe de catechismus dat uitlegt. korte bijbelstudie B.v. psalm 145. Die komt in de les weer terug. Misschien kunnen ze het nu al eens één keer lezen. Wat vinden ze van dit gebed, past het bij hen? Zouden ze zelf zo willen leren te bidden?	
19.25	Hoe bidden we? We gaan eerst kijken naar ons eigen gebedsleven. Laat ze aan de buurman iets vertellen over hun eigen gebed, of ze bidden, hoe vaak, waar ze vaak voor bidden. En ook of hun gebed veranderd is in de loop der jaren. (Houd dit heel kort) Bidden is een relatie onderhouden met God. Op het werkblad staan een hele rij kernwoorden, laat ze 2 woorden kiezen die hun relatie met God typeren en bedenken waarom, dit mogen ze eventueel opschrijven. Daarna kunnen ze dit kort met de buurman bespreken. Maak even een rondje door de hele groep waarbij iedereen één woord uitlegt dat bij zijn/haar relatie past. (De kernwoorden: eerlijk, open, vertrouwd, dankbaar, vol ontzag, afstandelijk, liefdevol, angst, veilig, betrouwbaar, geduldig, teleurgesteld groeiend, wrok, eenzaam, sleur ,..... (vul evt zelf een woord in))	

19.35	en hoe bidt David? In de bijbel staan veel voorbeelden van mensen die een relatie hebben met God. We gaan psalm 145 weer lezen, een psalm van David. Laat ze weer 2 woorden uit de kernwoorden kiezen. Maar nu moeten ze passen bij de relatie van David met God. Ze mogen ook de dingen die ze zelf weten van David hierbij betrekken. Laat ze dit nu eens vergelijken met hun eigen kernwoorden. Is er een verschil? Wat is volgens hen het grootste/belangrijkste verschil?	
19.40	onderhouden van de relatie Vraag: wat is nodig voor een goede relatie tussen twee personen? Laat ze één voor één wat noemen, en inventariseer de antwoorden op het bord. Vraag ook wat door. b.v. als ze zeggen 'voor een goede relatie is wederzijdse liefde nodig', vraag dan: 'wat is nodig om die liefde te laten ontstaan of groeien?' Omcirkel op het bord daarna de woorden, die met onderlinge communicatie te maken hebben. Wat betekent dat voor onze relatie met God? Luisteren en spreken is essentieel. Koppel dit naar hun situatie: herkennen ze het: weinig bidden > een zwakke relatie met God? Een relatie kan groeien, zo is het ook in de relatie met God. En net als bij een menselijke relatie is het belangrijk om er tijd in te steken en te praten. <u>eventueel als aanvulling of als alternatief:</u> (Op werkblad: beide teksten en de meerkeuze zinnen) zoeken en gezocht worden Gebod heeft vaak iets van een zoektocht. Herkennen ze dat? Lees daarbij samen Mt 7:7: <i>7 vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, klopf en er zal voor je worden opengedaan. 8 want ieder die vraagt ontvangt, en wie zoekt vindt, en voor wie klopt zal worden opengedaan.</i> Soms hebben we het gevoel dat wij al heel lang op zoek zijn naar God, en al heel vaak bij hem aangeklopt hebben. Lees nu ook Openbaring 3:20 <i>Ik (= Here Jezus) sta voor de deur en klopf aan. Als iemand mijn stem hoort en de deur opent, zal ik binnenkomen, en we zullen samen eten, ik met hem en hij met mij.</i> Laat ze deze teksten eens vergelijken, dit kan met de hele groep of anders eerst even in tweetallen. Wat staat er eigenlijk in beide	

	teksten, wat wil dat zeggen? De essentie is dat wij niet de enige zijn die vragen, zoeken, kloppen. Er wordt ook aan de deur van óns hart geklopt! Heb je zelf ook de deur open gezet voor Jezus? De zoektocht naar God komt tot z'n doel als ik erachter kom dat God naar mij op zoek is. Ik ben op zoek naar Hem en klop aan zijn deur, maar ineens merk ik dat Hij aan de deur van mijn hart klopt. In de komst van de Here Jezus wordt deze zoekende beweging van God naar mensen zichtbaar. Daarin vind ik mijn diepste vrede en zekerheid. Jezus klopt aan de deur van jouw hart. Besef je dat? Jij hoeft niet alleen op zoek te gaan naar God, hij is ook op zoek naar jou! Vraag wat dit bij hen oproept. Om hen te helpen hebben we een aantal mogelijkheden waar ze uit kunnen kiezen, maar ze mogen het ook voor zichzelf verwoorden. 0 ik heb eigenlijk nog nooit serieus gezocht naar God 0 ik hoef niet meer te zoeken want ik heb God al lang gevonden 0 ik zoek wel maar ik ben eigenlijk te druk met m'n 'speelgoed' 0 het zoeken mag niet te veel kosten 0 ik heb me nooit gerealiseerd dat ook ik een deur moet openzetten 0 ik heb de Here Jezus nog nooit horen kloppen 0 de deur staat op een kier, maar meer ook niet 0 ik verlang ernaar om 'maaltijd te houden' met de Here Jezus 0 ik wil de deur van mijn hart wel openzetten ... maar ik wacht er nog maar even mee	
19.50	leren van andere bidders Per tweetal gaan ze een gebed analyseren. Elk tweetal krijgt een ander gebed. Ze letten bij het analyseren op de relatie die er is tussen de bidder en God. Laat ze bijvoorbeeld de kernwoorden gebruiken en laat ze opschrijven op wat ze mooi vinden aan dit gebed, en wat zij persoonlijk en hun leeftijdsgenoten kunnen leren van dit gebed. Je kunt kiezen voor bijbelse gebeden, b.v.: - Nehemia 1:4-11 - 2 Kronieken 6:14-42 (is wel heel erg lang) - Psalm 23 Of voor andere gebeden b.v. - zoek zelf op internet - zie bij de achtergrondinformatie o.a. gebed van Franciscus Je kunt de gebeden op een paar A4tjes verzamelen en voor iedereen kopiëren.	

	<u>suggesties voor bespreking</u> Hang ondertussen 2 grote vellen op, hier mogen ze opschrijven wat we kunnen leren van het gebed wat ze gelezen hebben. Bespreek deze dingen kort. En laat ieder 2 punten opschrijven die ze zelf graag zouden willen leren, willen toepassen in hun eigen leven/gebed. Ook deze dingen mag je bij God leggen, voor hulp in je relatie met God mag je ook bidden. <u>afsluitend gebed</u> Het is aan te raden op dit punt het afsluitende gebed te doen, en daarna de prestatie toe te lichten en het huiswerk op te geven. - Vorm tweetallen. De ander zal straks voor jou bidden; noem iets waar je voor gebeden wilt hebben. - Geef iedereen ook even de tijd om op basis van wat er deze les besproken is een paar gebedspunten of een kort gebed te formuleren. - Doe nu een kringgebed, waarbij ieder voor z'n 'partner' bidt, en z'n eigen gebedspunten naar voren brengt. (misschien is het een leuk idee om ieder ook de komende week voor de buurman te laten bidden ?)	
20.10	de presentatie Leg uit dat het de bedoeling dat er na afloop van dit blok een gebedsactiviteit georganiseerd wordt waarvoor ook ouders en andere belangstellenden uitgenodigd kunnen worden. Activiteit: brainstorm over gebedsactiviteiten. Misschien zijn er mensen die wel eens iets gehoord hebben van gebedsactiviteiten of er zelf geweest zijn. Uit de brainstorm moet duidelijk worden wat de groep belangrijk en leuk vindt voor de gebedsactiviteit. Laat ze ook de komende week ideeën opdoen.	
20.10	Sluiting - ze stimuleren om gebruik te maken van het bijbelleesrooster: een goede relatie is afhankelijk van communicatie: luisteren (bijbellezen) en spreken (bidden) - de avond kan afgesloten worden met het lied: Zoek eerst het koninkrijk van God : ER 75	

c. benodigde materialen

- evt. iets voor mentorkwartiertje
- voorbeeld gebeden gekopieerd
- flaps , stiften

d. suggesties

zingen: Ps 75; Ps 115; Ps 145 , Gz 5; Gz 35 ; E&R 75

bijbelgedeelten: Psalm 145; 2 Kon 19:14-19; Mt 6:24-34; Mt 7:7-12; Lk 11: 1-13; Fil.4:6-7

belijdenis: HC znd 45 en 46

e. evaluatie

1	In hoeverre leerdoelen gehaald?				
		--	-	+	++
	Ze weten dat bidden het onderhouden van de relatie met God de vader is.				
	Ze kunnen gebeden van anderen analyseren en de leerpunten daaruit toepassen op hun eigen gebed.				
	Ze kunnen hun eigen gebedsleven beschrijven.				
	Ze kunnen hun eigen groei in hun gebed benoemen.				
2	Opmerkingen mentor/ catecheet				
3	Wat moet de volgende keer anders				

Werkbladen

Handle with prayer

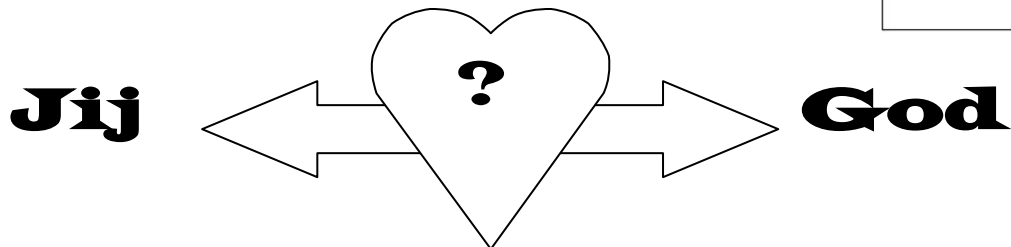
blok B - nivo 3 - avond 1

Hoe bidden we...

Life
is fragile
handle
with prayer

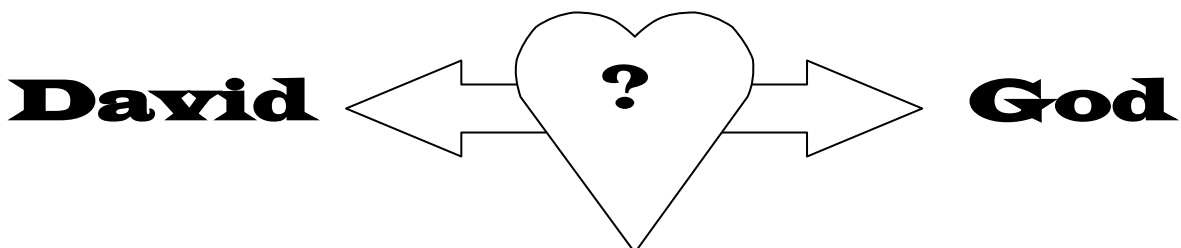
Visje

Welke 2 kernwoorden typeren jouw relatie met God:

eerlijk, open, vertrouwd, dankbaar, vol ontzag, afstandelijk, liefdevol, angst, veilig, betrouwbaar, geduldig, teleurgesteld, groeiend, wrok, eenzaam, sleur, (vul eventueel zelf een woord in)

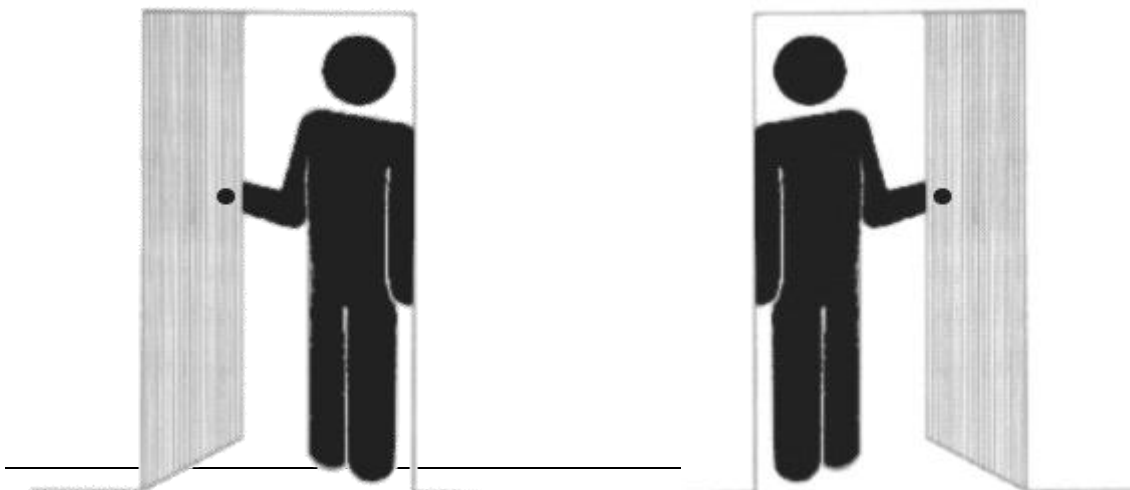
...en hoe bidt David? (psalm 145)

Welke 2 kernwoorden typeren Davids relatie met God:

Zoeken en gezocht worden

Zoek de verschillen

7 vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, klop en er zal voor je worden opengedaan. 8 want ieder die vraagt ontvangt, en wie zoekt vindt, en voor wie klopt zal worden opengedaan

Ik (= Here Jezus) sta voor de deur en klop aan. Als iemand mijn stem hoort en de deur opent, zal ik binnenkomen, en we zullen samen eten, ik met hem en hij met mij.

Met deze teksten in je achterhoofd, wat is dan het meest op jou van toepassing:

*0 ik heb eigenlijk nog nooit serieus gezocht naar God
0 ik hoef niet meer te zoeken want ik heb God al lang gevonden
0 ik zoek wel maar ik ben eigenlijk te druk met m'n 'speelgoed'
0 het zoeken mag niet te veel kosten
0 ik heb me nooit gerealiseerd dat ook ik een deur moet openzetten
0 ik heb de Here Jezus nog nooit horen kloppen
0 de deur staat op een kier, maar meer ook niet
0 ik verlang ernaar om 'maaltijd te houden' met de Here Jezus
0 ik wil de deur van m'n hart wel openzetten ... maar ik wacht er nog maar even mee*

Matteus 6:33

Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden.

Bijbelleesrooster

zie ook www.gkv-haulerwijk.nl

Kolossenzen 4:2-4

Kolossenzen 4:12-13

Psalm 99:1-5

Psalm 100

Matteüs 6:31-34

Matteüs 4:1-4

Lukas 11:9-13

Avond 2 - Prioriteiten

Achtergrondinformatie

- waar bidden we voor?

a. voor de zaak van Gods Koninkrijk

Als je begrijpt wie God is, en wat Hij voor je gedaan heeft, dan vraag je in je gebed niet slechts dingen voor jezelf, dan bid je niet voor je eigen zaak op de eerste plaats. Op de eerste plaats bid je dan voor de zaak van God. Kijk maar naar het 'Onze Vader'. Dat begint met drie keer "U". Uw naam worde geheiligd, Uw Koninkrijk kome, Uw wil geschiede. Gods wil moet onze wil en onze wensen bepalen. In ons gebed moet het gaan om Gods koninkrijk.

Dat betekent niet dat we onze eigen wensen en onze eigen zaak maar moeten vergeten. Integendeel. Wie gelooft is een burger van Gods rijk. Gods zaak is onze zaak. God wil ons gebruiken voor zijn werk in deze wereld. We kunnen onszelf vergelijken met soldaten. Als gelovigen zijn we Gods soldaten, we vechten voor zijn koninkrijk. In die strijd is het gebed onze verbinding met de generaal, Christus. En waar vragen we de generaal dan om? Om ons goed eten en drinken te sturen. Nee we vragen om instructies voor onze strijd, we vragen om wapens en munitie. En we kunnen erop vertrouwen dat de generaal wel zal zorgen voor ons eten en drinken. Zoek eerst het koninkrijk van God, en Hij zal u alles geven wat u nodig hebt. (Matteus 6:34)

b. voor onze naaste

We moeten bidden voor de zaak van God, want hebben God lief boven alles, maar we moeten ook onze naaste lief hebben. Heb uw naaste lief; dat betekent voor alles: bidt voor je naaste. Roddelen, praten over iemand, is gemakkelijk, maar God zegt: bid voor je naaste. Johannes zegt: Als u uw broeder ziet zondigen, bidt God voor hem, en God zal hem het leven geven. (1Joh.5,16) Volg het voorbeeld van Jezus. Hangend aan het kruis, bad hij voor hen, die Hem kruisigden. Als je bidt voor de mensen om je heen zul je merken dat God je zal zegenen in je kontakten met hen.

c. voor onszelf

Tenslotte moeten we God ook al onze wensen met betrekking tot onszelf vertellen. En wat is dan het belangrijkste? Dat we vergeving van onze zonden wensen. Zonde is erger dan pijn, armoede, verdriet, of wat dan ook. Zonde levert ons de eeuwige dood op. Daarom moeten we vergeving vragen, iedere dag. Maar we moeten God ook al onze andere wensen kenbaar maken. We moeten zelfs niet het kleinste stukje van ons leven achter houden, als we voor Gods troon verschijnen in ons gebed. God is onze Vader, Hij wil alles horen, niet alleen grote zaken. Je moet nooit denken dat je God niet lastig moet vallen met je verlangens. Zelfs als je slechte verlangens hebt moet je niet stil blijven. Vraag God dan dat Hij je denken verandert. Als je wilt leven volgens Gods wil, vraag Hem je te helpen. Neem geen enkele beslissing zonder met Hem erover te praten.

De opbouw van het 'Onze Vader' laat ook een belangrijk principe zien (zie volgende blz)

Jezus gaf ons een voorbeeldgebed (Mt 6:9-13 ; Lk 11:2-4) :

En dan komen ook onze zaken aan de beurt; 'ons', want je denkt niet alleen aan jezelf. Dagelijks brood (geen luxe, we zijn in oorlog), vergeving van zonden, bescherming tegen de vijand

onze Vader

3 x Uw + 3 x ons

want van U.....

Als je dat kunt zeggen, dan bidt je met vertrouwen

Dat is lofprijzing. Daar loopt het gebed op uit, en dat draagt onze gebeden.

Dit gebed is door Jezus nadrukkelijk als voorbeeldgebed gepresenteerd (“ Als u bidt, bidt dan also = op deze manier).

1-Ik in het middelpunt Heidens bidden: om iets te krijgen
Ik mis heel veel en God moet het me geven.

2-God in het middelpunt Christelijk bidden: omdat je alles al gekregen hebt
Ik heb in Jezus Christus eigenlijk alles al gekregen: vergeving van zonden, opstanding uit de
dood en eeuwig leven. Daar loof en prijs ik Hem voor. Alles wat ik voor dit leven nog vraag ,
vraag ik in het besef dat ik al oneindig rijk ben.

Stukje uit een preek (van Jaap) van mij over dit onderwerp:

De Here Jezus zegt: je moet niet op een heidense manier bidden want je Vader weet wat je nodig hebt, al voordat wij gaan bidden. dat is aan één kant natuurlijk prachtig, maar het roept ook weer een hele belangrijke vraag op: Als God toch al weet wat we nodig hebben voordat wij gaan bidden, waarom zouden we dan eigenlijk nog bidden? Wat voegt ons gebed dan nog toe als God toch alles al weet?

Dit is opnieuw een moeilijke vraag waar niet een heel makkelijk antwoord op te geven is. Ik wil er wel een paar dingen van zeggen. Ik wil eerst graag voorlezen wat Calvijn in zijn bijbelcommentaar zegt op deze vraag:

Gelovigen bidden niet met het idee dat ze God moeten bijpraten over dingen die Hij niet weet, of dat ze Hem moeten aansporen om zijn plicht te doen, of dat ze bij Hem moeten aandringen als Hij tegenstribbelt. Integendeel.

Zij bidden om zichzelf aan te sporen God te zoeken. Zij bidden om hun geloof te oefenen via het overdenken van zijn beloften, om zichzelf van hun angsten te bevrijden door ze in zijn schoot te leggen. Zij bidden om daarmee uit te drukken dat ze alleen van Hem alle goede dingen hopen en verwachten.

Heel in het kort komt wat Calvijn schrijft hier op neer: bidden is niet allerlei dingen uitleggen aan God die Hij nog niet weet, door te bidden laten we wel merken van wie wij al het goede verwachten en waar we heen moeten gaan met onze bezorgdheid en onze angsten. Vergelijk het maar met een vader of moeder die al lang weet wat er met zijn of haar kind aan de hand is maar toch zegt: kom maar bij me en vertel het maar. Vertel maar wat je dwars zit. Een kind dat niet kan slapen, naar beneden komt, naast je op de bank komt zitten en vertelt waar hij verdriet over heeft of waar hij bang voor is, voor een vader of moeder zijn dat gouden momenten. Dan zeg je niet: dat wist ik al lang, je vertelt me niets nieuws en ga nou maar weer naar bed. Ook al wist je wist al lang wat er aan de hand was, je bent blij dat je kind jou in vertrouwen neemt.

Dat is precies wat de Here Jezus ons wil leren over onze verhouding met onze Vader in de hemel. Wij hoeven Hem echt geen dingen uit te leggen, maar we mogen altijd ons hart bij Hem uitstorten. Als we zo bidden brengt dat ons dichterbij Hem. We zijn veilig bij Hem. Op een andere plaats in de bijbel staat het zo: 'werpt al uw bekommernissen, je zorgen, op Hem, want Hij zorgt voor u'. Je hoeft je zorgen dus niet uit te leggen, je mag ze 'wegwerpen op de Here'. Een hele sterke uitdrukking.

Het gebed van de baālpriesters op de karmel (1 Kon 18) is een extreem voorbeeld van heidens bidden. Maar wat denk je bijvoorbeeld van de rozenkrans??

- probleem van heidens bidden is dat de kracht van het gebed met de vorm van het gebed wordt verbonden en dat de godheid langs die weg naar jou hand moet worden gezet. Van de Here Jezus leren we dat dit geen plaats mag hebben in onze relatie met onze hemelse Vader.

Nog een stukje uit dezelfde preek:

Hoe vaak of hoe lang voor hetzelfde bidden?

De catechismus zegt dat we God 'van harte' moeten aanroepen. Bidden doe je met je hart. Als dat niet gebeurt, dan is het gebed een formaliteit geworden.

Maar de Here Jezus wil ons terugbrengen bij God, Hij wijst ons erop dat bidden een hoogstpersoonlijke zaak is omdat God hoogstpersoonlijk onze Vader is! Als je gelooft, dan heb je een persoonlijke band met je Vader in de hemel, en in een persoonlijke verhouding passen geen automatismen waar het hart niet bij is.

Maar .. hoe vaak en hoe lang mag of moet ik dan bidden voor hetzelfde? Dat is best een moeilijke vraag. Enerzijds zit de kracht van het gebed blijkbaar niet in de hoeveelheid woorden. Anderzijds was het de Here Jezus zelf die soms een hele nacht in gebed doorbracht. Daar zit een zekere spanning tussen. Hoe gaan we daarmee om? Ik moet denken aan iemand die mij vertelde dat hij huwelijksproblemen had gehad. Hij zei tegen mij: Als ik niet maandenlang elke morgen om zes uur was opgestaan om te bidden, dan waren mijn vrouw en ik niet meer bij elkaar geweest. Een indrukwekkend verhaal. Hij wist waar hij het moest zoeken en hij vertrouwde op de kracht van het gebed. Maar als ik vervolgens ga zeggen: 'Heb je huwelijksproblemen, dan moet je drie maanden lang elke morgen een uur bidden en je problemen zijn voorbij', dan maak ik van het gebed een onpersoonlijke techniek. Voel je een beetje aan wat het verschil is?

Met dit voorbeeld geef ik geen antwoord op alle vragen die we hebben over het gebed, maar het geeft wel de richting aan waarin we moeten denken.

Uit een les van Jasper over bidden:

In Matteüs 6: 7 - 8 zegt de Here Jezus:

“En gebruikt bij uw bidden geen omhaal van woorden, zoals de heidenen; want zij menen door hun veelheid van woorden verhoord te zullen worden. Wordt hun dan niet gelijk, want God uw Vader weet, wat u nodig hebt, voordat je tot Hem bidt”.

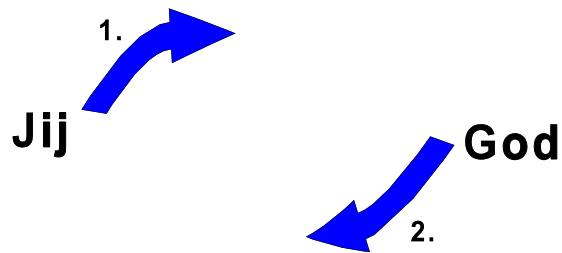
Er zijn twee soorten gebeden: het gebed van een heiden en het gebed van een christen.

* Het gebed van een heiden: gebruik van veel woorden, mooie zinnen, steeds dezelfde woorden en hetzelfde gebed herhalen. Dit om te proberen de godheid te beïnvloeden, om hem ervan te overtuigen dat hij moet helpen. Hoe mooier en hoe langer het gebed, hoe groter de kans dat de godheid zal reageren en zal helpen.

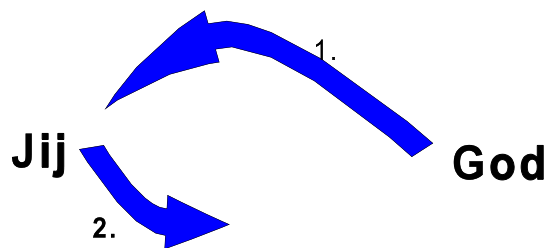
Wie zo bidt ziet het gebed eigenlijk als een magisch gebeuren. Het bidden wordt dan een middel om een bovenaardse macht te beïnvloeden en te manipuleren.

In schema:

* Het gebed van een christen is totaal anders van karakter. Degene die de Here Jezus aanvaardt als Verlosser mag weten dat de almachtige God z'n hemelse Vader is. Die weet dat God alles, zelfs zijn eigen Zoon, voor hem over gehad heeft. Daarom is hij er absoluut zeker van, dat z'n hemelse Vader voor Zijn kinderen zorgt. Hij laat Zijn kinderen nooit vallen.

In schema:

De Here God wil als Vader dat Zijn kinderen tot Hem bidden, dat ze met Hem spreken, maar een gewoon, eenvoudig gebed is voldoende. Het heeft geen zin om steeds dezelfde woorden te herhalen, alsof de kracht van het gebed in de herhaling zit. De kracht van het gebed zit in het geloof, waarmee je bidt. De Here God weet al wat je bidden zult en Hij heeft beloofd dat Hij helpen zal.

Daarom kan een christen ook onbezorgd en vol vertrouwen bidden. Paulus zegt in Filippenzen 4: 6 dat we niet bezorgd moeten zijn, maar moeten bidden. Dit is precies het tegenovergestelde van wat wij vaak doen. Wij zijn vaak wel bezorgd en daarom gaan we bidden en vragen God of Hij datgene wil doen wat onze zorgen wegneemt. Of we hebben een probleem en bidden tot God of Hij een oplossing wil geven. Als Hij dan een oplossing heeft gegeven danken we Hem ervoor. Maar Paulus zegt: wees niet bezorgd. Als de almachtige God je Vader is, als je Hem vertrouwt, heb je geen reden om je zorgen te maken. Want je kunt je hemelse Vader vertrouwen. Hij zorgt voor jou. Hij gebruikt Zijn macht om je te helpen. De Here Jezus heeft hetzelfde gezegd: Wees niet bezorgd, maar zoek eerst het Koninkrijk van God en Zijn gerechtigheid, en al het overige zal u gegeven worden. Daarom moeten we met een dankbaar hart bidden. We moeten niet wachten tot God precies datgene gegeven heeft wat we hebben gevraagd, voordat we Hem kunnen danken. Nee, de bijbel zegt: *“Weest in geen ding bezorgd, maar laten bij alles uw wensen door gebed en smeking met dankzegging bekend worden bij God”* (Filippenzen 4: 6). Degene die God als z'n Vader heeft en Jezus als z'n Heer dient, die kan zonder zorgen leven, vol dankbaarheid. Met die houding kun je bidden: zonder zorgen aan God vragen wat je nodig hebt.

Lesopzet

a. leerdoelen

Hoofd

- Ze weten hoe het Onze Vader is opgebouwd

Handen

- Ze kunnen vertellen wat de consequenties daarvan zijn voor hun eigen gebedspraktijk.

b. lesopzet

B. resopzet

Tijd	Theorie /werkvorm	Wie																																																						
19.00	Mentorkwartiertje																																																							
19.15	Koppelen aan vorige week Geef nu even een korte samenvatting van de vorige les: we hebben gekeken naar hoe we bidden en we hebben gezien dat bidden het onderhouden van onze relatie met God is. We hebben ook onze relatie met God proberen te verwoorden. (Als het goed is heeft iedereen een voorbeeld gebed meegenomen, dat gebruiken we straks bij de sluiting) Bijbelstudie Fil.4:6-7 (Gelijk het momorisatiekaartje met deze tekst uitdelen) Het gaat vandaag over Godgericht bidden en ik-gericht bidden. Laat ze aan de hand van deze bijbeltekst erachter komen wat het verschil is. (Niet: als je bezorgd bent moet je bidden, maar: wees niet bezorgd, maar bid Niet: als je het krijgt moet je danken, maar: al als je het vraagt moet je danken)																																																							
19.25	Prioriteiten in ons eigen gebed Om te beginnen hebben we eerst een kleine enquête. (op werkblad) Vul voor jezelf in hoe vaak je aandacht besteed aan deze elementen in je gebed <table><tr><th></th><th>nooit</th><th>soms</th><th>met enige regelmaat</th><th>vaak</th><th>altijd</th></tr><tr><td>Lofprijzing</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Stil worden</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Biddend bijbellezen</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Danken</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Schuld belijden</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Klagen</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Om leiding vragen</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Bidden voor mijzelf</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>		nooit	soms	met enige regelmaat	vaak	altijd	Lofprijzing						Stil worden						Biddend bijbellezen						Danken						Schuld belijden						Klagen						Om leiding vragen						Bidden voor mijzelf						
	nooit	soms	met enige regelmaat	vaak	altijd																																																			
Lofprijzing																																																								
Stil worden																																																								
Biddend bijbellezen																																																								
Danken																																																								
Schuld belijden																																																								
Klagen																																																								
Om leiding vragen																																																								
Bidden voor mijzelf																																																								

	Bidden voor vrienden						
	Bidden voor kennissen						
	Bidden voor de kerk						
	Bidden voor evangelisatiewerk						
	Bidden voor de wereld						
	Zorg dat je de tabel ook op een grote poster hebt, en vul daarop de score van de hele groep in.						
19.35	Het 'onze Vader' en onze prioriteiten We gaan nu kijken naar het gebed dat Jezus ons zelf geleerd heeft; het onze vader. (Mat 6:9-13 en Luk 11:2-4) Zet het volgende schema op een flap: OV = $\frac{3 \times \text{Uw} + 3 \times \text{ons}}{\text{want van U} \dots}$ Herkennen ze het? Kunnen ze het uitleggen? Uw Naam, Uw Koninkrijk, Uw wil, dat zijn de zaken waar het om draait, en daarom krijgt dat de eerste plaats in ons gebed. vgl Mt 6,34 onze Vader Als je dat kunt zeggen, dan bidt je met vertrouwen En dan komen ook onze zaken aan de beurt; 'ons', want je denkt niet alleen aan jezelf. Dagelijks brood (geen luxe, we zijn in oorlog), vergeving van zonden, bescherming tegen de vijand 3 x Uw + 3 x ons want van U..... Dat is lofzang. Daar loopt het gebed op uit, en dat draagt onze gebeden. Waarom eerst 3x Uw, dan 3 x ons? Het gaat in ons leven en in het gebed om God en Zijn koninkrijk! Dit heeft ook consequenties voor je eigen gebed! Laat ze dit nu eens vergelijken met wat ze ingevuld hebben bij de kleine enquête en met hun eigen gebeden. Wat is bij hen het belangrijkste in hun gebed? Bidden ze zoals Jezus ons dat geleerd heeft?						

19.45	Prioriteiten van Paulus We gaan drie stukken uit de bijbel lezen van Paulus. Hij is een goed voorbeeld van iemand die prioriteiten stelde in zijn gebedsleven. Verdeel de groep in drieën. Elke groep krijgt een bijbeltekst. - Fil 1:3-11 - Kol 1: 9-11 - Kol 4:2-4 De leider legt even kort uit in welke situatie deze gedeelten geschreven zijn. Paulus zit gevangen en de mensen worden vervolgd om hun geloof Ze krijgen per groep een blad met één van de vorige teksten. Ze noteren eerst waar zij voor zouden bidden wanneer zij in dezelfde situatie zaten als Paulus. Daarna noteren ze daarop wat voor prioriteiten Paulus stelde. Iedereen stopt na een paar minuten . Dit samen nabespreken. Het is belangrijk dat ze doorhebben dat het in het gebed echt gaat om God, en als je dat als prioriteit hebt dan verandert je gebed.	
19.55	Goede voornemens Laat ze als afsluiting opschrijven hoe ze prioriteiten willen stellen in hun eigen gebed. Laat ze ook 2 of 3 dingen aanstrepen in de enquête waar ze meer aandacht aan willen besteden. Volgende week wordt gevraagd wat er deze week van terechtgekomen is.	
20.00	De presentatie Iedereen heeft er nog eens over na kunnen denken. Wat voor gebedsactiviteit gaan we doen? een paar voorbeelden: - een vastendag (suggesties in het boekje van Roosebrand over vasten) - een gebedsuur met ouders en belangstellenden - samen de gebeden in een kerkdienst voorbereiden en uitvoeren - een gebedswandeling door Winsum (bidden voor gemeentehuis, politieburo, enz) - een uurtje waarin we presenteren wat we geleerd hebben , steeds afgewisseld met gebed - enz. Opdracht voor de volgende keer: denk er eens over na: wat voor onderdelen zouden verzorgd moeten worden; (wie doet wat; wie praat de	

	zaak aan elkaar, enz) wat moet er geregeld worden (wordt deze activiteit uitgevoerd in de kerk op een catechisatieavond dan hoef je niets te bespreken. Willen jullie het anders denk dan aan de locatie en de te bespreken data.) Verder moet afgesproken worden wie er allemaal uit worden genodigd. Dit kunnen alleen de ouders zijn maar het mag ook iets groter. Verzin ook een thema voor de activiteit.	
20.05	afsluiten met gebed Iedereen leest het gebed voor, dat hij meegenomen heeft. We doen dat in een eerbiedige sfeer. De voorgelezen gebeden, zijn gelijk ook ons afsluitende gebed.	

c. benodigde materialen

- een flap met schema Onze vader
- een flap met de mini-enquête
- 3 setjes kopietjes met de teksten uit de brieven van Paulus (op dit punt kun je met de parallelgroepen samenwerken)
- memorisatiekaartjes Fil 4: 6-7

d. suggesties

zingen: Ps 75; Ps 115 , Gz 5; Gz 35 ; E&R 75

bijbelgedeelten: 2 Kon 19:14-19; Mt 6:24-34; Mt 7:7-12; Lk 11: 1-13; Fil.4:6-7

belijdenis: HC znd 45 ev (m.n. znd 48)

e. evaluatie

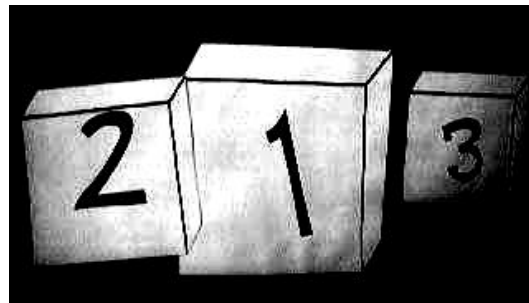
1	In hoeverre leerdoelen gehaald?				
		--	-	+	++
	Ze weten hoe het Onze Vader is opgebouwd				
	Ze kunnen vertellen wat de consequenties daarvan zijn voor hun eigen gebedspraktijk.				
2	Opmerkingen mentor/ catecheet				
3	Wat moet de volgende keer anders				

Prioriteiten

blok B - nivo 3 - avond 2

Prioriteiten in ons eigen gebed

	nooit	soms	met enige regelmaat	vaak	altijd
<i>lofprijzing</i>					
<i>stil worden</i>					
<i>biddend bijbellezen</i>					
<i>danken</i>					
<i>schuld belijden</i>					
<i>klagen</i>					
<i>om leiding vragen</i>					
<i>bidden voor mijzelf</i>					
<i>bidden voor vrienden</i>					
<i>bidden voor kennissen</i>					
<i>bidden voor de kerk</i>					
<i>bidden voor evangelisatiewerk</i>					
<i>bidden voor de wereld</i>					

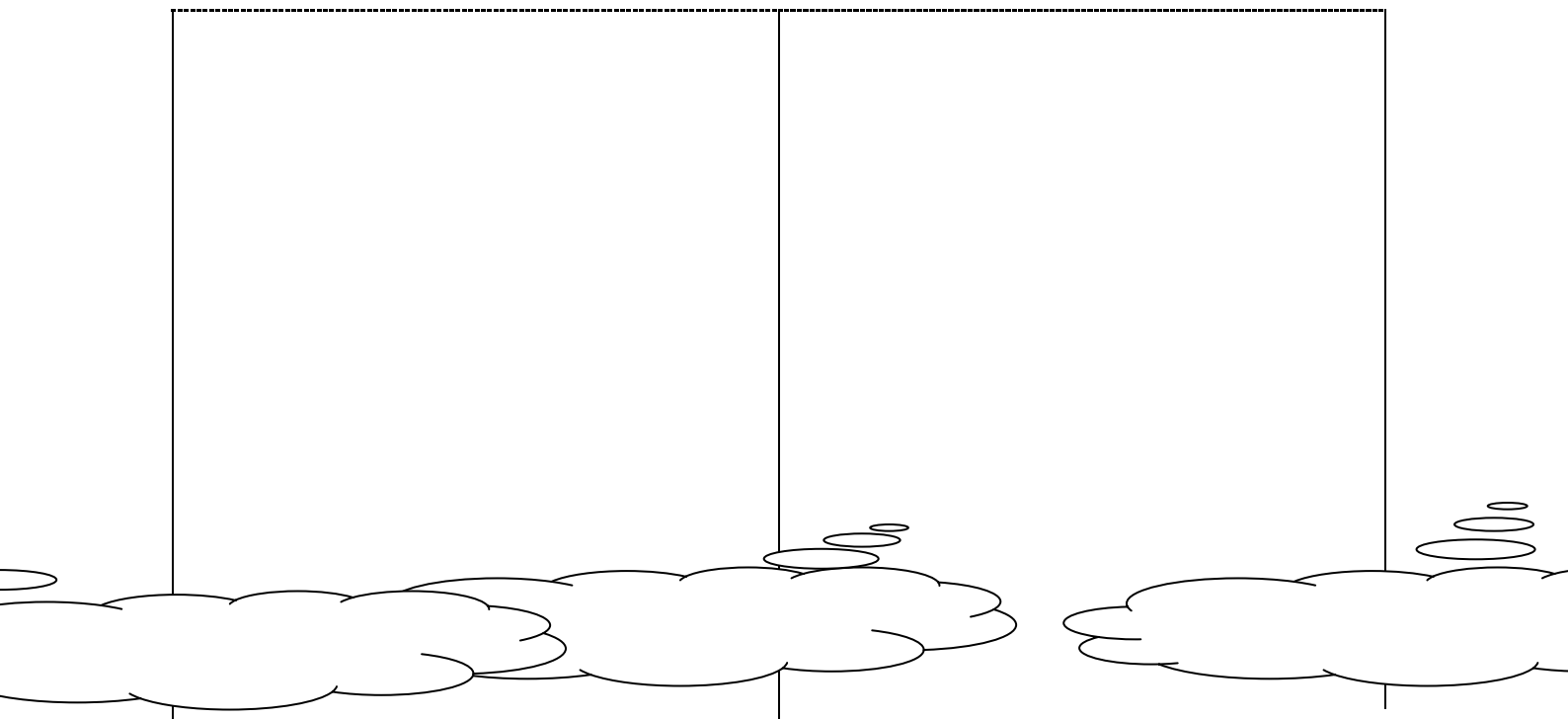
Prioriteiten van Paulus

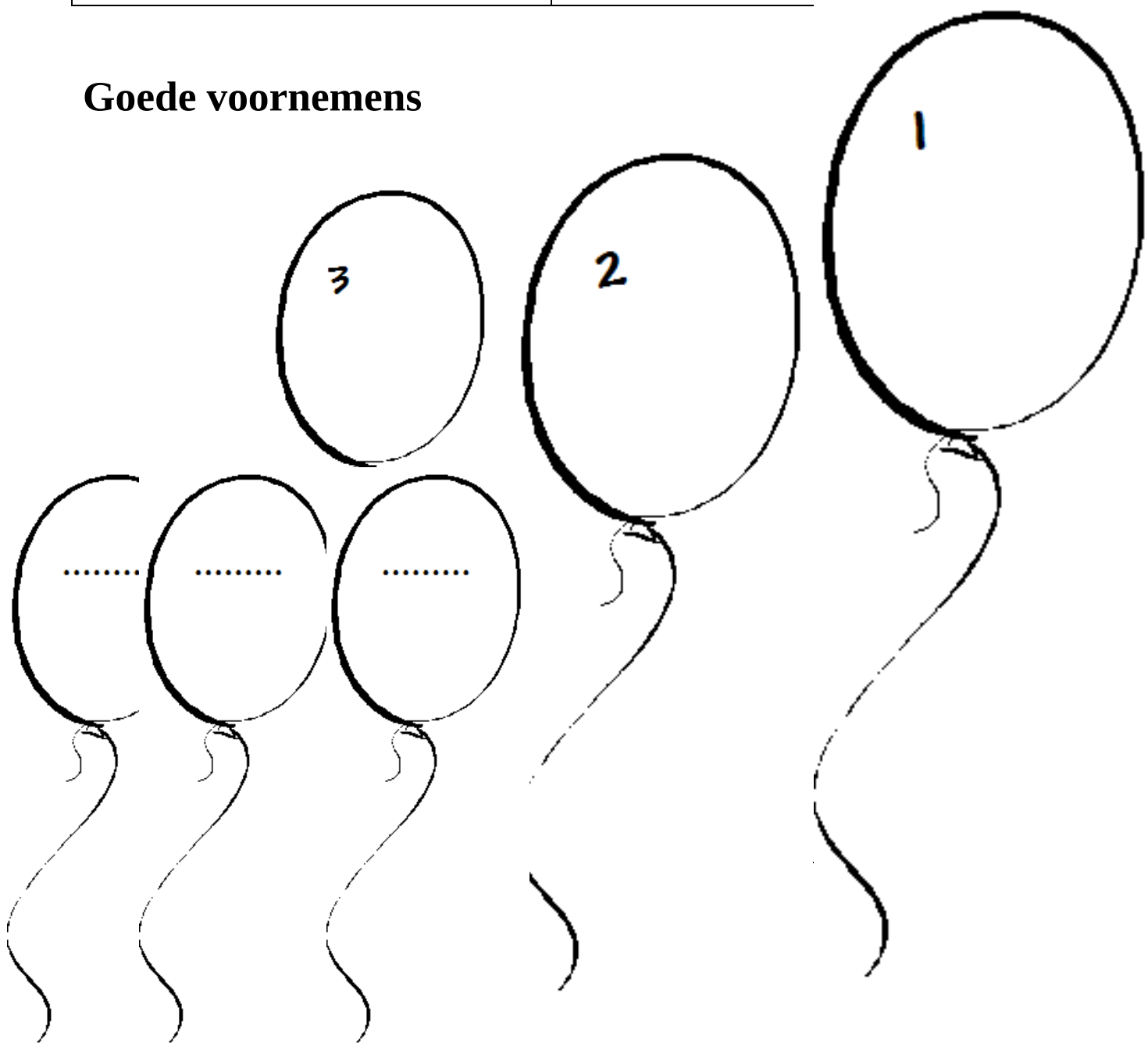
Fillipenzen 1:3-11 / Kolossenzen 1: 9-11 / Kolossenzen 4:2-4

Waar zou jij voor bidden in Paulus' situatie	Welke prioriteiten stelt Paulus?

Goede voornemens

Bijbelleesrooster -----

Jakobus 1:5-8

In deze tekst gaat het over ‘van twee walletjes willen eten’. Twijfelen is hier: Niet helemaal voor God willen gaan. Niet alles van Hem verwachten. Hem nodig hebben maar niet radicaal voor hem kiezen. Herken je dit als belemmering in je gebedsleven?

Jakobus 4:1-4

In deze verzen schrijft Jakobus over egoïstisch bidden. Alleen maar met je eigen verlangens bezig zijn. Dat levert niet veel op. Herkenbaar?

Jesaja 59:1-3

Zonde waar we bewust aan vasthouden kan ook een oorzaak zijn dat er een storing ontstaat in ons gebedsleven. Vraag jezelf eens eerlijk af wat er op dit moment tussen jou en God instaat en waar je mee zou moeten breken.

Klaagliederen 3:40-45

In deze tekst wordt hetzelfde gezegd als in Jesaja 59: Zonde kan een oorzaak zijn dat onze gebeden God niet meer bereiken. Maar lees ook vers 31-33!

2 Korintiërs 12:7-10

Soms moeten we genoegen nemen met de genade van Jezus Christus en geeft God niet wat we heel graag zouden willen. Wat betekent het woord ‘genade’ voor jou? Heb je er in principe genoeg aan?

Romeinen 8:26-27

Als wij echt niet meer uit onze woorden komen neemt de Geest het over! Wonderlijk mooi. Ben je je wel bewust van de ze goddelijke gast in je hart?

Daniël 10:12-14

Daniël ontmoet een engel die hem de toekomst van zijn volk openbaart. De engel had als eerder – op Daniëls bidden – willen komen. Maar een geestelijke strijd heeft zijn komst vertraagd. Er is meer tussen hemel en aarde dan wij kunnen zien. Met ons bidden begeven we ons in een geestelijke strijd. Hou vol!

Fillipenzen 4:6-7

Wees over niets bezorgd, maar vraag God wat u nodig hebt en dank hem in al uw gebeden. Dan zal de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, uw hart en gedachten in Christus Jezus bewaren

Avond 3 - Gebedsblokkades

Achtergrondinformatie

- verkeerd bidden

We komen in de bijbel verschillende voorbeelden tegen van ‘verkeerd bidden’ en andere problemen in het gebed:

#Van twee walletjes willen eten

Jakobus 1:5-8 > *dipsuchos* staat er in de grondtekst, niet helemaal voor God gaan. Hem nodig hebben maar niet radicaal voor hem kiezen

#Egoïstisch bidden

Jakobus 4:1-4

#Zonde

Jesaja 1:15 e.v. , Jesaja 59:1 e.v. , Psalm 32 , Klaagliederen 3:44

#Genoegen moeten nemen met Gods genade

2 Korintiërs 12:7-10

#Geestelijke strijd

Daniël 10 , vooral vers 12-14

Let er op dat ook in Efeze 6 geestelijke strijd en gebed in één adem worden genoemd

Sleur:

In Daniël 6:11 lezen we dat Daniël gewend was drie keer per dag op vast tijden te bidden *en God te loven*. Zijn gebed kende een vast patroon, maar werd gekarakteriseerd door God loven. Wanneer alles om onszelf draait kan er snel sleur ontstaan. Een levende relatie die wordt gekenmerkt door het verlangen God te loven om wie Hij is en wat Hij heeft gedaan in de Here Jezus houdt het gebedsleven levend.

Lees Daniël 9 maar eens en beslis zelf of dit een ‘routinegebed’ is of een levend gebed.

Eén van de gevaren bij ons gebed is ook dat het alleen maar een gewoonte is: Je doet het alleen omdat het zo hoort of omdat het altijd zo ging. Je doet het niet meer met je hart. Dan heet het sleur.

Een gewoonte kan ook goed zijn:

Denk maar aan regelmatig eten. Juist doordat je het gewoon bent, voorkom je dat je terwijl je eigenlijk iets anders moet doen honger hebt.

Praten met elkaar is ook zo’n gewoonte. Jouw moeder of vader wil graag je belevenissen horen daarom is het goed om regelmatig eens met elkaar te praten anders praat je misschien nooit meer met elkaar.

Is dat met bidden dan ook zo?

Uit geloven.nu (les 10.3)

Problemen met bidden

Veel mensen vinden bidden moeilijk. Ze weten niet goed wat ze moeten bidden of komen niet goed uit hun woorden. Soms zijn ze bang om hardop voor te gaan in gebed of is er sleur in hun gebeden en bidden ze steeds hetzelfde met dezelfde woorden. Ook kunnen er vragen zijn over de gebedshouding, het tijdstip van bidden, bidden in het openbaar, regelmaat in het bidden (discipline) enz. Is bidden zo moeilijk?

Problemen aanpakken

Bedenk voor jezelf wat voor soort moeite je hebt en wat je daar aan kunt doen, bijvoorbeeld:

- * geestelijke gebedshouding — bedenk wie God voor jou wil zijn en wie jijzelf bent voor God
- * onderwijs — in de bijbel lees je allerlei voorbeeldgebeden naast het Onze Vader die kun je bestuderen. er zijn ook allerlei boekjes over bidden verkrijgbaar en je kunt spreken met andere christenen over het bidden
- * voorbereiding — bedenk vooraf wat je bidden zult of schrijf je gebed uit, gebruik evt. een gebedsrooster
- * oefening en ervaring - oefen jezelf door regelmatig je eigen gebeden te doen en/of hardop voor te gaan n een kleine groep
- * hulp - boven alles kun je God zelf vragen of Hij je helpen wil om op een goede manier tot Hem te bidden.

Lesopzet

a. leerdoelen

Hoofd

- Ze begrijpen dat wanneer je blijft kiezen voor de zonde dit goed bidden onmogelijk maakt.
- Ze weten dat een oplossing van problemen rond hun bidden kan zijn dat je samen bidt.

Handen

- Ze kunnen problemen rond hun bidden benoemen en aangeven hoe je oplossingen kunt zoeken.
- Ze zien het gevaar van sleur in hun gebed en kunnen beschrijven hoe ze dit willen voorkomen.
- Ze kunnen omschrijven waarom een vaste gewoonte wel goed is.

b. lesopzet

Tijd	Theorie /werkvorm	Wie
19.00	Mentorkwartiertje:	
19.15	Terugblik Korte terugblik op de vorige keren: we hebben onze eigen relatie met God bekeken en ons eigen gebedsleven. De vorige keer hebben we gekeken naar prioriteiten bij ons gebed. Bid je ik-gericht of gericht op God. Maak even een rondje: kun je wat er tot nu toe is behandeld toepassen; heb je nav de vorige keer iets veranderd in je manier van bidden? Bijbelstudie Korte bijbelstudie: Ef 6: 18-20. Dit is ook een voorbeeld in het stellen van prioriteiten. Paulus bidt voor verspreiding van het evangelie en dat hij daarvoor de kracht krijgt. Terwijl hij gevangen zit. Deze les gaan we verder besteden aan moeilijkheden bij het bidden.	
19.25	Inventariseren blokkades Leg dit uit: Veel mensen vinden bidden moeilijk. Ze weten niet goed wat ze moeten bidden of komen niet goed uit hun woorden. Soms zijn ze bang om hardop voor te gaan in gebed of is er sleur in hun gebeden en bidden ze steeds hetzelfde met dezelfde woorden. Ook kunnen er vragen zijn over de gebedshouding, het tijdstip van bidden, bidden in het openbaar, regelmaat in het bidden (discipline) enz. Is bidden zo moeilijk? Verdeel de groep in groepjes van 4 of 3. Geef elk groepje een A3 papier met daarop het volgende figuur:	

	Laat ze nu in het vak dat voor hun ligt invullen welke dingen zij als moeilijkheden ervaren bij hun eigen gebed. Dit mag in woorden maar als het lukt mag dit nog meer in een kleine tekening. Daarna delen ze dat in de groep met elkaar. Gezamenlijke bespreking. Laat de tekening of de woorden uitleggen. Schrijf de belemmeringen die ervaren worden op een groot vel papier of een bord. Probeer de volgende vragen hierbij te beantwoorden: Welke dingen herken je bij de ander? Heb jij dat ook? Wat zou daar de oorzaak van kunnen zijn?	
19.35	blokkades in de bijbel We gaan nu dmv bijbelstudie bekijken welke belemmeringen in de bijbel genoemd worden. Zet de volgende teksten op kaarten. Per kaart één tekst. Jakobus 1:5-8 /Jakobus 4:1-4/Jesaja 1:15,16,17 /Jesaja 59:1,2/ Psalm 32: 1 – 6/ 2 Korintiërs 12:7-10 met name vs 9/Efeze 6 : 18-20 (Zoek er evt. zelf nog teksten bij) Geef de jongeren per duo 1 of twee kaarten. - welke belemmering kom je tegen in deze tekst? - in hoeverre sluit dat aan bij je eigen ervaring? Laat daarna elk duo z'n teksten voorlezen en de conclusies presenteren. Verwijs waar dat kan naar de lijst met belemmeringen, die we bij het vorige onderdeel gemaakt hebben, en vul die evt. nog aan. <u>alternatief</u> Hang verschillende papieren aan de wand met daarop de volgende woorden: <i>Niet echt kiezen</i> (Aarzelend en twijfelachtig zijn in je keuze voor God) <i>Zelfgericht bidden</i> (Egoïstisch, alleen voor jezelf bidden)	

	<i>Jouw zonden</i> (Het accepteren van zonde; zinde doen zonder die te belijden) <i>Niet tevreden met de genade</i> (Het moeilijk vinden om Gods genade als meer dan genoeg te zien) Gebed is deel van jouw geestelijke strijd. Zet de volgende teksten op kaarten. Per kaart één tekst. Jakobus 1:5-8 /Jakobus 4:1-4/Jesaja 1:15,16,17 /Jesaja 59:1,2/ Psalm 32: 1 – 6/ 2 Korintiërs 12:7-10 met name vs 9/Efeze 6 : 18-20 Verdeel de groep in duo's. Geef ze allemaal een aantal kaarten en plakband. Laat ze de teksten plakken op het papier waar ze bij horen. In een gezamenlijke bespreking: Waarom hebben jullie deze tekst hier gehangen. (Sommige teksten kunnen wel op 2 papieren) Welk accent hebben de duo's gelegd. Zie je dingen uit de vorige werkvorm (hun eigen belemmeringen) terug in deze genoemde belemmeringen? Leg hierbij uit: zonde belemmert dus je gebed. Vooral wanneer je ze stil houdt voor God en niet belijdt	
19.45	sleur en gewoonte Lees samen Daniël 6: 11 en haal met elkaar even het verhaal voor de geest: juist omdat Daniël stug aan zijn gewoonte vast hield konden z'n vijanden iets tegen hem ondernemen. Vragen (Ook op het werkblad) - wat vind je van Daniëls gewoonte - wat zijn je eigen gebedsgewoonten; persoonlijk of bij jullie thuis - wat zijn de voor- en nadelen van een vaste gewoonte, en wat weegt zwaarder: de voor- of de nadelen - Wanneer is er bij een gewoonte sprake van sleur, wanneer juist van discipline - Hoe kun je elkaar helpen trouw te zijn in het gebed? Eerst bespreken in groepjes (Laat elk groepje met een andere vraag beginnen, zodat je zeker weet dat alle vragen aan bod komen). Vraag voor vraag de antwoorden nu samen langslopen.	
19.55	tip-lijst Nu gaan we de belemmeringen bekijken van het begin van de les. Pak het grote vel papier er weer bij. Wat zouden we voor tips kunnen bedenken om deze belemmeringen te overwinnen? Ga nu eens in drietallen erover praten:	

	Wat kun je eraan doen? Bedenk dus tips voor de: hoe –hou- ik – mijn- gebed -op -peil –tiplijst. Hierna gezamenlijk de tiplijst aanvullen. (de lege tiplijst moet ook op het werkblad omdat ze dit mee nemen naar huis)	
20.05	afsluiting Laat iedereen voor zichzelf eerst de volgende zinnen aanvullen: Here God u weet dat ik bidden moeilijk vind. omdat..... Wilt u mij helpen om..... Doe nu een kringgebed waarbij de catecheet begint. Lezen de jongeren één voor één de zinnen op die ze net afgemaakt hebben. De mentor sluit af met een gebed waarbij de jongeren aan de Here opgedragen worden. presentatie - Wat voor ideeën hebben ze de afgelopen week uitgedacht? - Bespreek of ze zo'n gebed als we net gedaan hebben ook op de prestatieavond uit willen voeren. Moeten er dan wijzigingen zijn? Zo ja hoe kun je dit dan wijzigen?	

c. benodigde materialen

- evt. iets voor mentorkwartiertje
- posters (placemat; lijsten) + stiften
- kaarten met daarop de teksten (werk samen met parallelgroepen)

d. suggesties

zingen: Ps 32; Ps 121 ; Gz 84(90 gez); E&R 64, 176

bijbelgedeelten: Jakobus 1:5-8 /Jakobus 4:1-4/Jesaja 1:15,16,17 /Jesaja 59:1,2/ Psalm 32: 1 – 6/ 2 Korintiërs 12:7-10 met name vs 9/Efeze 6 : 18-20

belijdenis: HC znd 45 en 52

e. evaluatie

1	In hoeverre leerdoelen gehaald?				
		--	-	+	++
	Ze begrijpen dat wanneer je blijft kiezen voor de zonde dit goed bidden onmogelijk maakt.				
	Ze weten dat een oplossing van problemen rond hun bidden kan zijn dat je samen bidt.				
	Ze kunnen problemen rond hun bidden benoemen en aangeven hoe je oplossingen kunt zoeken.				
	Ze zien het gevaar van sleur in hun gebed en kunnen beschrijven hoe ze dit willen voorkomen.				
	-Ze kunnen omschrijven waarom een vaste gewoonte wel goed is.				
2	Opmerkingen mentor/ catecheet				
3	Wat moet de volgende keer anders				

Werkbladen

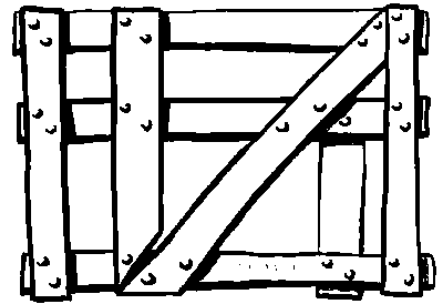
Gebedsblokkades

blok B - nivo 3 - avond 3

Sleur en gewoonte

Daniel 6:11

Toen Daniël hoorde van het besluit dat op schrift gesteld was, ging hij naar zijn huis. In zijn bovenvertrek had hij in de richting van Jeruzalem open vensters. Daar knielde hij neer, bad tot zijn God en prees hem, precies zoals driemaal per dag zijn gewoonte was

Klok kijken	Wat vind je van Daniëls gewoonte:
	Wat zijn je eigen gebedsgewoonten; persoonlijk of bij jullie thuis:

		<i>Thought you might need these.....</i>
Wat zijn de voor- en nadelen van een vaste gewoonte, en wat weegt zwaarder, de voor- of de nadelen	Wanneer is er bij een gewoonte sprake van sleur, wanneer juist van discipline	Hoe kun je elkaar helpen trouw te zijn in het gebed?

--	--	--

geen mobieltje en
toch altijd bereikbaar...
**praat eens wat
vaker met God**

Visje

Bid tips

Here God u weet dat ik bidden moeilijk vind. omdat.....
.....

Wilt u mij helpen om.....

Bijbelleesrooster -----

1 Johannes 5:14-15

Ons wordt niet zondermeer beloofd dat we altijd krijgen wat we vragen. ‘Bidden naar zijn wil’ is iets om te leren.

1 Koningen 18:25-29

Een duidelijke vorm van heidens bidden. God proberen te manipuleren door zo veel mogelijk lawaai te maken.

Matteüs 6:5-8

Je hoeft God niet bij te praten of dingen uit te leggen

1 Timoteüs 6:7-10

Probeer niet door te bidden Gods (materiële) zegen te claimen. Dit is een welvaartsevangelie dat volledig vreemd is aan het nieuwe testament.

Jesaja 55:8-9

Nederig erkennen dat Gods gedachten ons verstand ver te boven gaan is onderdeel van het gebed. Daar past geen drammerig bidden bij.

Lukas 18:1-9

Bidden mag niet drammen of claimen worden. En toch mag je volhouden. Dag en nacht tot God roepen. Als je maar beseft waar je mee bezig bent en tot wie je bidt.

Daniël 6:7-12

Moslams moeten vijf maal per dag bidden op vaste tijden. In de bijbel vinden we geen vaste regel over hoe vaak en wanneer. Toch blijkt uit Daniëls leven dat regelmaat heel gezond is.

Spreuken 3: 5-6

*Vertrouw op de HEER met heel je hart, steun niet op eigen inzicht.
Denk aan hem bij alles wat je doet, dan baant hij voor jou de weg.*

Avond 4 - Bidden en bidden is 2

Achtergrondinformatie

Wat is het verschil tussen bidden en **meditatie**? Gebed is persoonlijk, je ziel tot rust brengen voor Gods aangezicht nadat je hem looft en prijst en ook je klachten bij hem neerlegt. Meditatie is een onpersoonlijke ademhalingstechniek waardoor je inkeert tot jezelf en innerlijk tot rust komt. Het kan een gezonde ontspanningstechniek zijn maar heeft niets met bidden te maken.

In het hindoeïsme is meditatie heel belangrijk. Het gaat vaak samen met het aanroepen van hindoeïsten en het gebruik van een mantra, een spreuk die telkens wordt herhaald.

Hoe onschuldig is dit? Wanneer krijgen gezonde ademhalingsoefeningen een ongezonde religieuze of zelfs occulte lading? Hier wordt verschillend over gedacht. Vergelijk de volgende websites en je hebt genoeg stof voor een discussie.

Belangrijk is in elk geval dat bidden op God gericht is en dat meditatie puur op jezelf gericht is.

Overigens wordt het woord meditatie soms ook gebruikt voor 'rustige overdenking'. Je kunt b.v. ook mediteren over een bijbeltekst.

<http://www.bijbelonderwijs.nl/?item=transcendentemeditatie>
www.christmed.be

De **rozenkrans** is een gebed uit de roomse traditie

Het was vooral in de Middeleeuwen in de roomse kerk een heel populair gebed. Als je de rozenkrans bad, dan gebruikte je een snoer met vijftig kleine kraaltjes en vijf grote kralen. Je moest 10 keer achter elkaar het 'ave Maria' bidden, een gebed tot Maria, en daarna 1 keer het 'onze Vader'. Dit herhaalde je vijf keer achter elkaar, en iedere keer dat je één gebed had uitgesproken liet je een kraaltje door je vingers glijden, net zolang totdat je alle kraaltjes bij langs was. De mensen dachten dat ze op die manier een heel goed werk deden. Maar de Here Jezus leert ons heel iets anders over het bidden. Hij waarschuwt in Matteüs 6 ons ervoor dat we niet de kracht van het gebed met de vorm van het gebed moeten verbinden. Want als je dat doet ben je helemaal vergeten wie God is, dan maak je van het bidden iets heel onpersoonlijks, eigenlijk iets heel oneerbiedigs. Dan doe je alsof onze Vader in de hemel een heidense afgod is die het antwoord op ons bidden laat afhangen van het aantal woorden dat we gebruiken en het aantal uren dat we op de knieën liggen. Het gebed wordt dan een automatisme. Maar dat heeft niets met bidden te maken. God is persoonlijk, Hij is onze Vader. Als we denken dat het effect van ons bidden afhangt van de vorm of de lengte van ons gebed, dan wordt ons gebedsleven een onpersoonlijk mechanisme.

Matteüs 6:7 *Bij het bidden moeten jullie niet eindeloos voortprevelen zoals de heidenen, die denken dat ze door hun overvloed aan woorden verhoord zullen worden.* **8** *Doe hen niet na!* 'Eindeloos voortprevelen', dat betekent zoiets als: 'gedachteloos lopen kletsen', 'jezelf voortdurend herhalen', 'zonder erbij nadenken voortdurend hetzelfde zeggen'. Dat was typisch een heidense manier van bidden. Een extreem voorbeeld daarvan is het verhaal over Elia en de baālpriesters op de Karmel. Deze baālpriesters baden tot hun god om hun offer in brand te steken. Van de morgen tot het einde van de middag dansten ze om het altaar en bleven maar roepen tot baāl. Ze bleven steeds maar hetzelfde roepen en raakten volledig hun bewustzijn kwijt.

Het **gebed van Jabes** is een boekje van Bruce Wilkinson waarin hij een gebed uit 1 Kronieken 4:9-10 tot een modelgebed maakt voor alle gelovigen. Centrale gedachte: Als je maar met vertrouwen bidt wil God je alles geven wat je vraagt. Het boek is erg populair maar er is ook kritiek. Zie voor een goede bespreking en een goed preek over de bewuste verzen: http://www.ngk.nl/nunspeet/pdf/Gebed_Jabes.pdf

Het gebed in de **islamitische geloofstraditie** is ook de moeite waard om te vergelijken met het christelijke gebed. Er is genoeg informatie te vinden. Zie de verschillende literatuur en internetverwijzingen bij de achtergrondinformatie voor blok A.

‘claim it’ ; drammerig bidden

Bidden in een verbondrelatie betekent: je vertrouwen stellen op een God, die zijn liefde voor jou al heeft bewezen, en die niet meer omgepraat of overtuigd hoeft te worden.

Raakt gebed los uit dit kader, dan wordt het snel een manier om God over te halen te doen wat wij willen. (vgl nivo 2 les 2 De twee manieren van bidden).

In charismatische kring leidt dat soms tot de stelling: het hangt af van de manier waarop je iets vraagt of je het krijgt; je moet in het geloof de verhoring claimen! Dit leidt tot een drammerige claimende manier van bidden.

ideeën voor deze les

Misschien is het mogelijk om voor deze les het uitgangspunt te nemen in verschillende voorbeelden van ‘anders bidden’ b.v. in video- of tekst fragmenten. Daar kunnen dan de jongeren weer op reageren.

Lesopzet

a. leerdoelen

Hoofd

- Ze weten wat christelijke meditatie is en wat het verschil is met oosterse meditatie.
- Ze kennen verschillende stijlen van bidden

Handen

- Ze kunnen de verschillende stijlen van bidden toetsen aan wat ze al geleerd hebben over goed bidden.

b. lesopzet

Tijd	Theorie /werkvorm	Wie
19.00	Mentorkwartiertje:	
19.15	Terugblik en bijbelstudie Lees samen Mat. 6: 5-13. Het laatste gedeelte van deze tekst bevat het onze Vader. Wat weten ze nog van de behandeling daarvan bij les 2? (Kunnen ze het schema nog reproduceren 3x U, 3x ons, enz) Waar ging de vorige les over? (Kort herhalen) Deze les gaan we het hebben over mediteren en over verschillende stijlen van bidden. Laat ze even in tweetallen nadenken over de volgende vragen: - welke stijl van bidden vind je in vrs 5-6? - welke stijl van bidden vind je in vrs 7-8? - Kom je die stijlen wel eens tegen? Samen bespreken.	
19.25	oosterse meditatie We gaan het hebben over mediteren. Laat even kort vertellen wat ze al weten over mediteren. Wat is het? Waar gebeurt het veel, in welke godsdiensten? Evt. kun je werken met een woord-web of met een stille-wand-inventarisatie (Op een flap staat het woord meditatie; terwijl de groep stil blijft, krijgen twee jongeren een stift, zij schrijven hun reactie op de poster; wie klaar is geeft z'n stift aan iemand anders, die dan gaat schrijven, enz) Leg nu verder uit wat het is, waar het vandaan komt (hindoeïsme), vertel ook iets over de kenmerken en vormen (reïncarnatie, yoga, mantra). (zie achtergrondinformatie en http://www.bijbelonderwijs.nl/?item=transcendentemeditatie) Laat hierbij vooral zien dat bidden op God gericht is en meditatie puur op jezelf. Vertel dat het woord meditatie soms ook gebruikt wordt door christenen voor 'rustige overdenking'. Je kunt b.v. ook mediteren over een bijbeltekst. (Voor meer informatie over christelijk mediteren zie: www.christmed.be)	

19.40	andere vormen van bidden Er zijn verschillende soorten manieren van bidden die in verschillende kerken toegepast worden. Ze zijn niet altijd in lijn met wat God zegt. We gaan een aantal vormen bespreken en het verschil aangeven met wat God wil. We bespreken: meditatie, de rozenkrans, claimend bidden. Verdeel de groep in tweetallen, en geef ze het onderwerp plus eventueel de tekst met informatie. (de drie onderwerpen worden verdeeld, zijn er meer tweetallen over dan worden sommige onderwerpen door een dubbel tweetal gedaan.) Laat ze op het werkblad de kenmerken invullen van wat zij bestuderen, en laat ze dit vergelijken met de vorige lessen en Mattheus 6. Laat in de kolom naast de kenmerken het verschil aangeven met wat er in de bijbel staat. <table border="1"> <thead> <tr> <th></th><th>Kenmerken</th><th>Bijbel</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Meditatie</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Rozenkrans</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Claimend bidden</td><td></td><td></td></tr> </tbody> </table> Hieronder staan de onderwerpen met informatie, dit moet dus gekopieerd worden voor de groep. Als iedereen ongeveer klaar is, per onderwerp de tweetallen laten vertellen wat ze hebben opgeschreven. Bespreek dit met de hele groep. Meditatie Meditatie is een techniek waardoor je inkeert tot jezelf en innerlijk tot rust komt. Het kan een gezonde ontspanningstechniek zijn maar heeft niets met bidden te maken. In Oosterse Godsdiensten is meditatie vaak belangrijk, omdat men meent dat in elk mens het goddelijke aanwezig is. Om daarmee in contact te komen moet je alle andere invloeden buitensluiten en je concentreren op het goddelijke. In het hindoeïsme is meditatie heel belangrijk. Het gaat vaak samen met het aanroepen van hindoegoden en het gebruik van een mantra, een spreuk die telkens wordt herhaald. Rozenkrans De rozenkrans is een gebed uit de roomse traditie Het was vooral in de Middeleeuwen in de roomse kerk een heel populair gebed. Als je de rozenkrans bad, dan gebruikte je een snoer met vijftig kleine kraaltjes en vijf grote kralen. Je moest 10 keer achter elkaar het 'ave Maria' bidden, een gebed tot Maria, en daarna 1 keer het 'onze Vader'. Dit herhaalde je vijf keer achter elkaar, en iedere keer dat je één gebed had uitgesproken liet je een		Kenmerken	Bijbel	Meditatie			Rozenkrans			Claimend bidden			
	Kenmerken	Bijbel												
Meditatie														
Rozenkrans														
Claimend bidden														

	kraaltje door je vingers glijden, net zolang totdat je alle kraaltjes bij langs was. De mensen dachten dat ze op die manier een heel goed werk deden. De rozenkrans dankt haar naam aan een openbaring van Onze Lieve Vrouwe zelf: iedere keer dat een 'wees gegroet' wordt gebeden, schenkt men haar een mooie roos. Elke complete rozenkrans is voor haar een kroon van rozen. Claimend bidden Bij deze manier van bidden zegt men dat het afhangt van de manier waarop je iets vraagt of je het krijgt: je moet in geloof de verhoring claimen! Een voorbeeld hiervan is een boekje over het gebed van Jabes. Jabes bidt: 'zegen mij: maak mijn grondgebied groot en bescherm me tegen het kwaad, zodat ik geen pijn hoeft te lijden.' God gaf hem wat hij gevraagd had. (1 Kron. 4: 10) De schrijver beweert dat dit een gebed is dat God altijd verhoord en dat je dat moet leren. Volgens de schrijver moeten we dit gebed dag in dag uit bidden en het zal je leven veranderen. NB Het zou leuk zijn als je van één of meer van deze vormen van gebed voorbeelden zou kunnen laten zien, die je gedownload hebt (of hebt laten downloaden) van internet.	
20.00	Presentatie Zo langzamerhand moet vast staan wat voor gebedsactiviteit we gaan organiseren. Het is goed nu de taken wat te gaan verdelen: - welke dingen gaan er gebeuren en moeten er georganiseerd worden? Wie gaan dat doen? - welke publiciteit moet er gemaakt (posters; uitn. kaartjes?) Wie gaan dat doen?	
20.10	afsluiting Sluit af met een kringgebed, begin met een minuut stilte. In het gebed moet wat deze avond besproken is terugkomen. Dit kan eventueel van tevoren worden afgesproken en opgeschreven.	

c. benodigde materialen

- evt. iets voor mentorkwartiertje
- evt flap voor woordweb/stillewand + stiften
- evt. filmfragmenten van verschillende soorten van bidden

d. suggesties

zingen: Ps 3; Ps 81:1,7 en 8; Gz 158; Gz 160; E&R 167

bijbelgedeelten: 1 Kon 18; 1 Kron.4:10; Dan.6 ;Mt 6:5-13;

belijdenis: HC znd 45en 46

e. evaluatie

1	In hoeverre leerdoelen gehaald?				
		--	-	+	++
	Ze weten wat christelijke meditatie is en wat het verschil is met oosterse meditatie.				
	Ze kennen verschillende stijlen van bidden				
2	Opmerkingen mentor/ catecheet				
3	Wat moet de volgende keer anders				

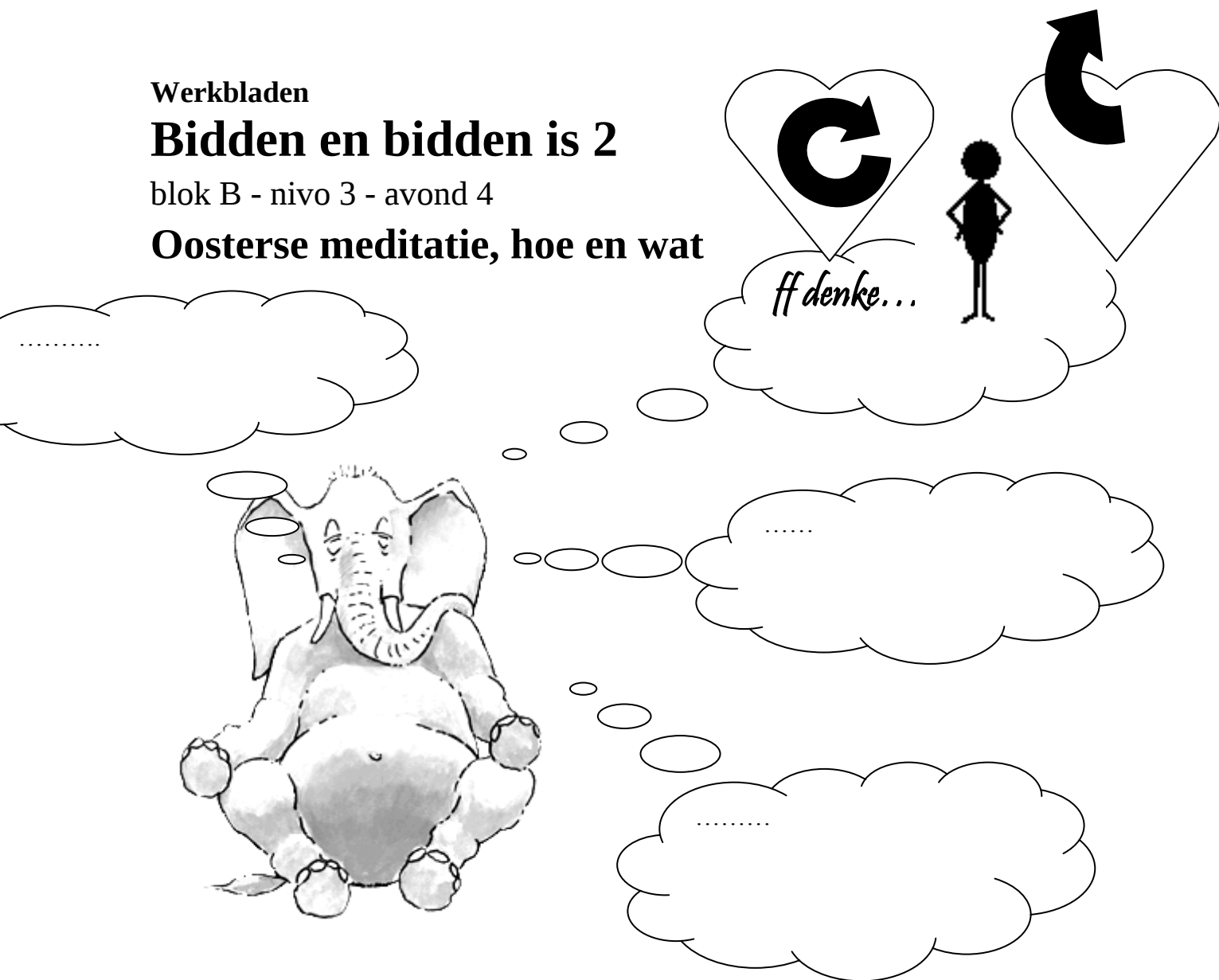

Werkbladen

Bidden en bidden is 2

blok B - nivo 3 - avond 4

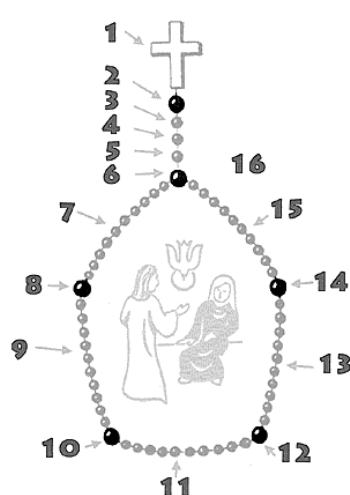
Oosterse meditatie, hoe en wat

Andere vormen van bidden

	Kenmerken	Bijbel
Meditatie 		

Rozenkrans 		
Claimend bidden <i>"Jabes bad tot de God van Israël: 'Zegen mij; maak mijn grondgebied groot en bescherm me tegen het kwaad, zodat ik geen pijn hoeft te lijden.' God gaf hem wat hij gevraagd had."</i>		

Bijbelleesrooster

zie ook www.gkv-haulerwijk.nl

Efeze 6:10-11

Efeze 6:12

Efeze 6:14-17

Efeze 6:18-20

1 Petrus 5:7-9

Jakobus 4:7-8

Matteüs 6:13

Zondag 45 vr/antw 116

Waarom is het gebed voor de christenen noodzakelijk?

Omdat het gebed het voornaamste is in de dankbaarheid

die God van ons eist; bovendien wil God zijn genade

en zijn Heilige Geest alleen geven aan hen die van harte

en zonder ophouden Hem daarom bidden en daarvoor danken.

Avond 5 - geestelijke strijd

Achtergrondinformatie

Het gebed is een belangrijk wapen in de geestelijke strijd die we als gelovigen voeren met de krachten uit het rijk van de duisternis. *Leid ons niet in verzoeking maar verlos ons van de boze leerde Christus ons bidden.*

Waar toe probeert de satan gelovigen te verleiden en hoe? We krijgen wel een beetje een beeld in vooral het NT.

- Matteüs 16 > satan wil weerstand oproepen tegen het lijden en sterven van Christus
- 1 Tess 3:5 > satan wil door beproevingen mensen zover krijgen dat ze hun geloof loslaten
- 2 Kor 2:10-11 > satan wil door een sfeer van onverzoenlijkheid de gemeente stuk maken
- Lukas 22:31 > satan wil de gelovigen verstrooien, uit elkaar drijven
- 1 Johannes 4:1-3 > satan wil mensen zover krijgen dat ze de menswording van Christus ontkennen
- Handelingen 5:3 > satan zet mensen aan tot huichelachtig gedrag
- Job 1 > satan wil Job God laten verloochenen door al het lijden dat over hem komt
- 2 Kor 11:14 > de satan wil door dwaalleer de gelovigen van de boodschap van genade vervreemden

In Daniël 10;12-14 en Efeze 6:10-20 wordt duidelijk dat het gebed een belangrijk wapen is in de geestelijke strijd.

In Daniël 10 leert een engel Daniël dat hij zich niet moet blindstaren op de Samaritanen. Zij zijn niet de grootste bedreiging voor Gods volk. Achter hun politieke spelletjes zitten duivelse krachten. Eén wordt genoemd (vers 13); de vorst van het koninkrijk der perzen. Satan heeft blijkbaar in elk land zijn ambassadeur die aan het hoofd staat van de demonische activiteit aldaar. Wanneer daniël gaat bidden komt deze vorst in actie, dat vind hij blijkbaar nodig. De engel die op weg is naar daniël wordt drie weken opgehouden. In Efeze 6 gaat het over een vergelijkbare strijd.

Efeze 6: 10-20

Een paar opmerkingen:

- De gemeente deelt in de vrede van Christus, maar daardoor raakt zij betrokken in het gevecht met de tegenstander. Dat lijkt een ongelijke strijd: het gaat tegen overheden en machten, maar de overwinning zeker als men stand houdt met de wapens, die God geeft
- vrs 10-13 de oproep

Drie kommando's:

- zoek uw kracht in de Heer(10) dan veilig in groot gevaar
 - trek de wapenrusting/het uniform aan (11)
 - neemt de wapens op (13)
 - Wat is verhouding met 1,20-22: Christus heeft de machten overwonnen, de kerk deelt in triomf? D-day is geweest, de tegenstander weet dat hij het niet kan winnen, maar hij probeert nog zoveel mogelijk te verwoesten. We delen in de triomf van Christus, maar V-day (De dag van de volledige overgave van de vijand) moet nog komen.
- NB wij hoeven niet te overwinnen > wij hoeven alleen maar stand te houden tot het eind

- vrs 14-17 de verdedigingsmiddelen
 gordel: de waarheid = oprechtheid, betrouwbaarheid
 harnas: rechtvaardigheid = staan in de rechte verhouding tot God
 sandalen: inzet voor het evangelie van de vrede: wees vredestitcher
 schild: geloof = geloofsvertrouwen dat opgenomen moet worden in alle omstandigheden
 helm: verlossing
 zwaard: Gods Woord (het gaat hier over een klein zwaard om je te verdedigen)
 -vrs 18-20 de kracht van het gebed
 Opvallend is dat het gebed niet als wapen genoemd wordt; de hele strijd wordt biddend gevoerd. Bidden in de Geest > door hem genormeerd, met Hem als bemiddelaar.

Wij strijden:
 niet hoog te paard - als nederige knechten
 niet zelfverzekerd - zelfverloochening
 niet vertrouwend op eigen krcht - afhankelijk van de Here
 niet trots - verwonderd over onze hoge stand
 niet kleinzielig en- zerig ; ruimhartig en grootmoedig
 niet dwangmatig - vrije kinderen

In een bekend boek van CS Lewis (brieven uit de hel) wordt dit uitgewerkt. Belangrijk is dat Lewis nooit heeft geclaimd dat het inderdaad zó gaat als hij beschrijft. Het is maar een poging om ons voor te kunnen stellen hou het zou kunnen zijn.

Verschillende demonen corresponderen met elkaar over de vraag hoe mensen van het geloof in Christus te weerhouden.

Een gedeelte uit dit boek kan een mooi uitgangspunt zijn voor bespreking.

uit geloven.nu

bijbelstudie 1 Petr.5:6-11

6 Onderwerp u dus nederig aan Gods hoge gezag, dan zal hij u op de bestemde tijd een eervolle plaats geven. 7 U mag uw zorgen op hem afwentelen, want u ligt hem na aan het hart. 8 Wees waakzaam, wees op uw hoede, want uw vijand, de duivel, zwerft rond als een brullende leeuw, op zoek naar een prooi. 9 Stel u tegen hem teweer, gesterkt door uw geloof, in het besef dat uw broeders en zusters, waar ook ter wereld,	onder hetzelfde leed gebukt gaan. 10 Maar al moet u nog korte tijd lijden, God, de bron van alle genade, heeft u geroepen om in Christus Jezus deel te krijgen aan zijn eeuwige luister. God zal u sterk en krachtig maken, zodat u staande zult blijven en niet meer zult wankelen. 11 Hem komt de macht toe, voor eeuwig. Amen.
--	---

- Kun je uitleggen dat vers 6 past bij de bijbellezing uit het thuiswerk (Luc. 18:9-14)? Hoe? Welke houding moet een christen hebben?
- Welke vijand van gelovigen wordt hier genoemd en wat wordt er over hem gezegd?
- Wat kun je zeggen over de uitslag van de strijd en waar baseer je dat op?
- Hoe zou je het stuk tekst aan het eind noemen en met welk deel van het Onze Vader kun je het vergelijken? (*lofverheffing*) Leg hier de betekenis van 'amen' uit, zie ook vers 11!
- # Welke betekenis heeft het dat zowel in 1 Petrus als in het Onze Vader de woorden van de lofverheffing vlak na de vijandschap staan?
- # Petrus schrijft deze brief. Heeft hij ervaring met de macht van de zonde/duivel? En met de overwinning? Leg uit.

Lesopzet

a. leerdoelen

Hoofd

- Ze kunnen de term geestelijke strijd omschrijven
- Ze begrijpen dat ze gebed nodig hebben als wapen in onze geestelijke strijd.

Handen

- Ze kunnen de verleidingen in hun leven herkennen en benoemen.

b. lesopzet

Tijd	Theorie /werkvorm	Wie
19.00	Mentorkwartiertje:	
19.15	Terugblik en bijbelstudie Vorige keer ging het over meditatie en andere vormen van bidden. Vandaag gaan we het hebben over de kracht van het gebed in de geestelijke strijd. We bidden 'leid ons niet in verzoeking maar verlos ons van de boze'. Vraag de jongelui wat hiermee bedoeld wordt. Herkennen ze dit ook in hun eigen leven? We moeten dus dagelijks vechten tegen de satan. In de bijbel kunnen we vinden op wat voor manier de satan dat doet. Verdeel de volgende bijbelteksten over de groep en laat ze opschrijven op waartoe de duivel gelovigen probeert te verleiden. Doe dit in tweetallen. - Matteüs 16:21-23 - 1 Tess 3:3-5 - 2 Kor 2:10-11 - Lukas 22:31-32 - 1 Johannes 4:1-3 - Handelingen 5:3-4 - Job 1: 6-12 - 2 Kor 11:13-15 Schrijf alles op een groot vel. Vraag nog een keer of ze dit herkennen in hun eigen of andermans leven.	
19.25	duivel, wereld en eigen vlees Lees samen v/antw 127 van de catechismus (werkblad) Aan de wand hang je nu naast het vel waarop je de aanvallen van de duivel opgeschreven hebt, twee vellen; één met als titel 'wereld', en één met als titel 'eigen vlees'. Laat ze nu in tweetallen (of evt. alleen) op een paar geeltjes voorbeelden van verleidingen noemen, die volgens hen op bij die twee categoriën horen.	

	Laat twee jongeren de briefjes ophalen; oplezen en op de juiste poster plakken. Bespreek de vragen die daarbij opkomen.	
19.35	de geestelijke strijd We gaan kijken wat de bijbel ons vertelt over hoe we deze verleidingen kunnen weerstaan. Verdeel de groep in groepjes van 3 à 4 personen. Laat ze opschrijven hoe zij denken dat we die verleidingen kunnen weerstaan. Zijn ze klaar? Laat ze dan in hun eigen groep Efeze 6:10-20 lezen en de lijst aanvullen met gedeelten uit dit bijbelgedeelte. Als iedereen ongeveer klaar is dit weer met z'n allen bespreken en laten in vullen op het werkblad.	
19.50	verdere bespreking adhv posters Op het werkblad staan een aantal Visje-posters afgedrukt. Laat ze ook op posterformaat afdrukken, en hang ze ook op. Misschien kennen ze dit soort posters wel. Het is van de organisatie visje. Vraag waarom ze dit soort posters maken. (doelstelling visje: Christenen en niet-christenen aan het denken zetten o.a. door middel van teksten en spreuken. Visje wil christenen bemoedigen een levende relatie te houden met Jezus Christus en evangeliserend zijn naar niet-christenen.) Wat vinden ze van dit soort posters? Bespreek deze poster: wat zou ermee bedoeld worden? Zijn ze het er mee eens of niet? En waarom? Laat ze voorbeelden geven uit hun eigen leven of geef zelf voorbeelden. (meedoen aan glaasje draaien, verkeerde vrienden enz.)	

	Herinnert de duivel jou aan je verleden, ... herinner hem aan zijn toekomst! <i>Visje</i> WWW.VISJE-POSTERS.NL Als de duivel aan je deur klopt. Laat Jezus dan open doen. <i>Visje</i> WWW.VISJE-POSTERS.NL (www.visje-posters.nl) Bespreek als afsluiting nog de laatste 2 posters. Wat hier bedoeld wordt kunnen ze meenemen in het eindgebed. --- evt als aanvulling Zet de volgende uitspraak van Luther ook op een poster: “Je kunt niet voorkomen dat er een vogel over je hoofd vliegt, maar wel dat die een nest maakt in je haar” Je kunt deze uitspraak evt. tegelijk met de eerste poster bespreken.	
20.00	Presentatie Gecheckt moet worden of er al gewerkt wordt aan de taken die verdeeld zijn. Sommige elementen kunnen misschien al gepresenteerd worden: b.v.: De taakgroep ‘reclame’ presenteert de poster aan de groep.. Ook kunnen nu de activiteiten tijdens de gebedsactiviteit besproken worden. Er moet definitief duidelijk zijn welke activiteiten er zijn. Ook inhoudelijk kun je misschien al meer dingen invullen: waar gaan we over bidden (loop de tot nu toe behandelde onderwerpen even langs), wie bidt wat, enz.	
20.10	afsluiting Sluit af met gebed. Besteed hierbij extra aandacht aan het strijden tegen de duivel.	

c. benodigde materialen

- evt. iets voor mentorkwartiertje
- flap, geeltjes, stiften
- visjeposters

d. suggesties

(de nummering van de gezangen is uit het nieuwe Gereformeerde Kerkboek)

zingen: Ps 46: 1 en 4; Ps 56; Ps 68: 1 en 13 ; Gz 142/143 ;Gz 157; Gz 163

bijbelgedeelten: Mt 4: 1-11; Ef 6: 10-20; 1 Petrus 5: 7-9; Jakobus 4:7-8

belijdenis: HC znd 52

e. evaluatie

1	In hoeverre leerdoelen gehaald?				
		--	-	+	++
	Ze kunnen de term geestelijke strijd omschrijven				
	Ze begrijpen dat ze gebed nodig hebben als wapen in onze geestelijke strijd.				
	Ze kunnen de verleidingen in hun leven herkennen en benoemen.				
2	Opmerkingen mentor/ catecheet				
3	Wat moet de volgende keer anders				

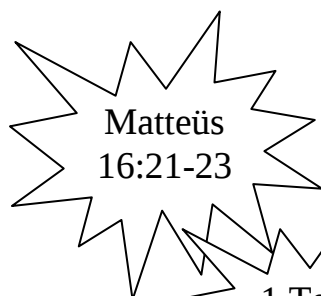

Werkbladen

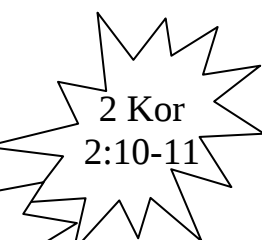
Geestelijke strijd

blok B - nivo 3 - avond 5

Duivelse verleidingen

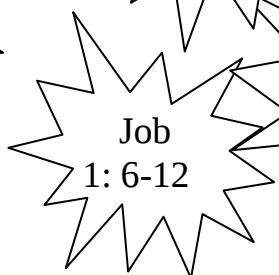
Matteüs
16:21-23

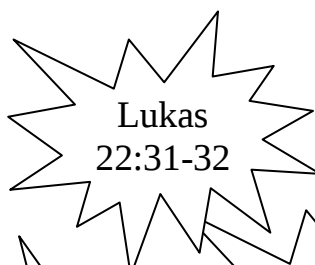
2 Kor
2:10-11

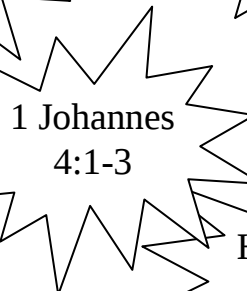
1 Tess
3:3-5

Job
1: 6-12

Lukas
22:31-32

1 Johannes
4:1-3

2 Kor
11:13-15

Handelingen
5:3-4

Tekst

Verleiding

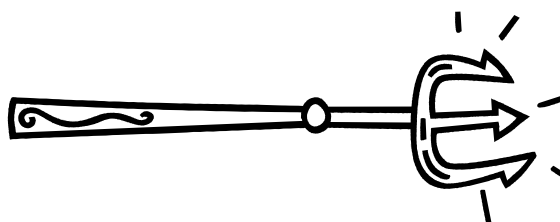
.....

.....

.....

.....

Vraag en antwoord 127 HC

Wat is de zesde bede?

En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.

Dat wil zeggen:

Wij zijn van onszelf zó zwak, dat wij zelfs geen ogenblik kunnen standhouden¹, en bovendien houden onze doodsvijanden - de duivel², de wereld³ en ons eigen vlees⁴ - niet op ons aan te vechten. Daarom bidden wij U: wil ons toch staande houden en sterken door de kracht van uw Heilige Geest, zodat wij in deze geestelijke strijd niet het onderspit delven⁵, maar altijd krachtig tegenstand bieden, totdat wij uiteindelijk de volkomen overwinning behalen⁶.

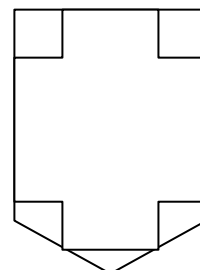
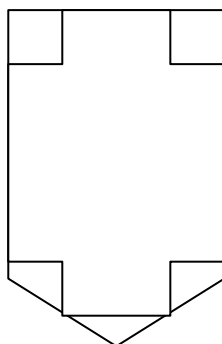
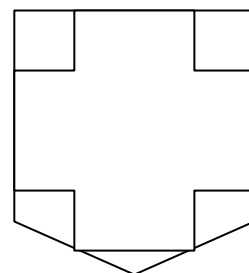
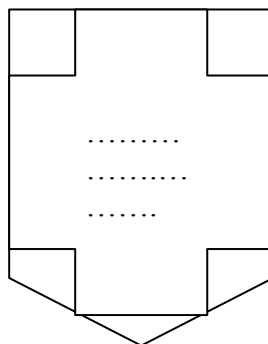
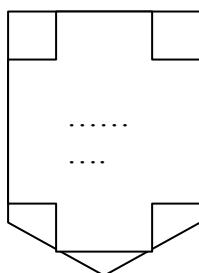

De geestelijke strijd

.....
.....

Efeze 6:10-20:

Posters

Als de duivel
aan je deur
klopt.

Laat Jezus
dan
open
doen.

Visje

WWW.VISJE-POSTERS.NL

Als je met
verleiding in
discussie
gaat, ... ben je al
op weg om
ervoor te
bezwijken.

Visje

WWW.VISJE-POSTERS.NL

Herinnert de
duivel jou aan
je verleden,

... herinner
hem aan zijn
toekomst!

Visje

WWW.VISJE-POSTERS.NL

Bijbelleesrooster -----

Matteüs 7:7-12

God wil dat we het goed hebben. Maar Hij wil ook dat we aanhoudend blijven vragen, zoeken en kloppen. Geef niet op. Blijf bidden. Blijf Hem zoeken.

Johannes 15:1-8

Let vooral op vers 7. Steeds meer 'eenswillend' worden met de Here Jezus is het geheim van leren bidden naar Gods wil. Heb je enig idee hoe jij eenswillend kunt worden met Jezus?

Matteüs 26:36-46

Jezus zelf is ons voorgedaan in nederige onderwerping aan Gods wil in het gebed. Wanneer dat voorop staan kun je er vrede mee hebben dat niet alles gebeurt wat je vraagt aan God.

Psalm 13

Soms lijkt het alsof God niet hoort. Gelovigen uit alle tijden hebben daarmee geworsteld. Blijf geloven dat God het beste met je voor heeft. Hij heeft het laten zien in de komst van de Here Jezus.

2 Korinte 12:6-10

Een heel belangrijk gedeelte over gebed en verhoring dat je eigenlijk uit je hoofd moet kennen, vooral vers 9. Soms zegt God 'nee' op ons gebed en moeten we het doen met zijn genade.

Efeze 5:15-21

Steeds meer gevoelig worden voor de wil van God moet je leren en zal je gebed beïnvloeden.

Jakobus 4:1-4

Als het in je gebed alleen maar draait om je eigen verlangens zal God niet luisteren. Vraag je voortdurend af waarom je wat vraagt.

Johannes 15:7

Als jullie in Mij blijven en mijn woorden in jullie kun je vragen wat je wilt en het zal gebeuren.

Avond 6 - gebed en verhoring

Achtergrondinformatie

* Uit het achtergrondmateriaal bij les 5 nivo 1 (over vraaggebed):

Wat mag je allemaal vragen aan God? Een gebed moet niet uit een verlanglijst bestaan, maar je mag natuurlijk best dingen aan God vragen. Dat komen we in de bijbel ook veel tegen.

Om te beginnen is het belangrijk om weer een keer over het godsbeeld van de jongeren te praten: onbewust leven veel mensen (niet alleen kinderen) met een sinterklaas-godsbeeld. Hij heeft macht om mij te geven wat ik wil, laat ik dat van tijd tot tijd dan maar es vragen. Dus: God is er niet om ons cadeautjes te geven, wij zijn er om God te loven om wie Hij is en wat Hij heeft gedaan. Dat moet het uitgangspunt zijn. Wanneer je dat telkens weer tegen jezelf en elkaar zegt komt ook het vraaggebed in het juiste perspectief te staan.

* Blijven bidden om hetzelfde?

En hoe vaak mag je om hetzelfde bidden? Dat is een hele moeilijke vraag. Toen Paulus drie keer had gebeden om van de doorn in zn vlees verlost te worden zei God dat hij er niet meer over mocht beginnen (2 Kor. 12). Maar Jakobus stons bekend als de man met de knobbelige knieën omdat hij elke dag op zn knieën in de tempel lag te bidden voor de bekering van het joodse volk (weten we uit buitenbijbelse bronnen). De moeder van Augustinus (hele invloedrijke kerkvader) heeft oneindig vaak voor de bekering van haar zoon gebeden. En hoe vaak zou er niet voor de komst van de Messias gebeden zijn? Denk aan iemand als Anna (Lukas 2) die elke dag biddend in de tempel doorbracht.

Er zijn geen regels. Blijf bidden zolang je de vrijmoedigheid hebt om te bidden.

Recensie over 'Als God je gebed niet verhoort'

Kerkblad van het Noorden

G.v.d.Groep

21 juli 2006

'Ik dank God ervoor dat niet al mijn gebeden beantwoord worden'

Als God je gebed niet verhoort

Geen mens kan in leven blijven als hij niet ademt. Daar zal iedereen het mee eens zijn. Hetzelfde kan ook gezegd worden voor het geestelijke leven. Geen christen kan geestelijk in leven blijven als hij niet bidt. In ons gebed zoeken we contact met God, houden we Hem Zijn belangen voor en mogen we ook onze vragen en noden aan Hem voorleggen.

Maar – en dat is de ervaring van ieder die bidt – God verhoort niet alle gebeden. Juist in kritieke momenten, waarin je Hem zo hard nodig hebt, doet Hij alsof Hij er niet is. Dat kan je voor grote vragen stellen en je zelfs in een geestelijke crisis brengen. Waarom verhoort Hij mijn gebed niet? Heb ik daar te weinig geloof voor? Bid ik verkeerd? Ben ik er te zondig voor?

Het zijn deze en dergelijke vragen, die Jerry Sittser indringend in zijn boek *Als God je gebed niet verhoort* aan de orde stelt.

Over de schrijver wordt niet apart iets meegedeeld. Al lezend kom je er achter dat hij theologie gestudeerd heeft en als docent verbonden is aan een universiteit. Dat zou de indruk kunnen wekken alsof zijn boek een moeilijke theologische studie is, maar niets is minder waard. Sittser schrijft juist heel praktisch. Wat hij zegt is uit de praktijk geboren. Hij heeft zelf intens geworsteld met wat hij noemt het mysterie van onverhoorde gebeden. En hij laat velen, die het er ook moeilijk mee gehad hebben, aan het woord. Royaal citeert hij uit kerkhistorische bronnen en uit de Bijbel.

Aanleiding

Het boek is geschreven naar aanleiding van een auto-ongeluk, waardoor Sittser zijn vrouw, zij moeder en zijn vier jaar oude lievelingsdochter Diana Jane verloor. En dat terwijl hij die ochtend gebeden had voor hun bewaring. De verwerking van dit verlies en de invloed die dat op zijn gebedsleven heeft gehad, loopt als een rode draad door heel het boek heen. Hij constateert terecht dat veel mensen, vaak in andere situaties, met dezelfde problemen te kampen hebben en geeft daarvan talrijke voorbeelden. 'We bidden om de bevrijding van een verslaving, maar blijven met die verslaving worstelen. We bidden om Gods leiding, maar blijven stuurloos. We bidden om genezing, maar iemand van wie we heel veel houden, overlijdt in de bloei van haar leven'. Sittser kreeg na het leed dat hem overkwam heel wat goedkope antwoorden zoals: Het is een vreselijk verlies, maar ik geloof dat je apart bent gezet voor een belangrijke dienst in Gods Koninkrijk. Of: God wilde degenen die omkwamen bij Zich in de hemel hebben. Of: Je gebeden zullen wel niet in overeenstemming met Gods wil zijn geweest. En heeft Jezus niet Zelf gezegd dat wanneer je iets vraagt in Zijn naam, God je zal verhoren? Jawel, is Sittsers antwoord, maar als God desondanks je gebeden niet verhoord, moet je dan concluderen dat je onvoldoende geloof hebt, of verkeerd hebt gebeden of dat je de verhoring van je gebed niet waard bent? Hij wijst deze conclusie van de hand. Een geloof is altijd een onvolmaakt geloof. En bij ons is nooit iets te vinden waarmee we verhoring ons waard maken.

Een oprecht gebed

Als Sittser het heeft over onverhoorde gebeden, dan maakt hij duidelijk onderscheid tussen onoprechte en oprechte gebeden. Bij een onoprecht gebed, waarbij het hart ontbreekt, dat vanuit hoogmoed wordt opgezonden, hoeft sowieso niet op verhoring gerekend te worden. Ons gebed moet oprecht zijn. 'God verfoeit hypocrisie'. Een kern van een waarachtig gebed is een roepen vanuit de nood, de wanhoop. Daarbij gaat het om de gesteldheid van het hart. De schrijver illustreert dat aan de hand van de gelijkenis van de Farizeeër en de tollenaar. In zo'n gebed mogen we ook onze emoties bij God bekend maken. 'Het is goed om God eerbied te betonen, maar het is óók toegestaan om kwaadheid en wanhoop te uiten'. De Psalmen staan er vol van en ook Jezus heeft uiting gegeven aan Zijn angst, verwarring en pijn.

Waarom God niet verhoort

Als Sittser ingaat op vragen rondom onverhoorde gebeden dan wijst hij er eerst op dat het een geschenk kan zijn dat God je niet verhoort. Onze gebeden zijn vaak doortrokken van zelfzucht. Het is in ons eigen belang dat God zwijgt. We zouden bij verhoring alleen maar trotser en er daarom slechter van worden. Een ander motief is dat de verhoring van mijn gebed ten koste kan gaan van dat van een ander. Denk aan een uitgebracht beroep op een predikant. Twee gemeenten bidden. Dan wordt er een van teleurgesteld omdat de wijze en soevereine God weet wat de een en de ander nodig heeft. De schrijver wijst ook op het misbruik van geestelijke macht bij verhoring. 'Als God al onze gebeden zou verhoren, zouden we het gebed vroeg of laat gaan gebruiken om onze eigen belangen ermee te dienen en ons door de wereld te laten toejuichen. Onverhoord gebed beschermt ons. Het breekt ons, zorgt voor diepgang, ontmaskert ons en transformeert ons', schrijft Sittser. Wat dat betreft heeft hij een geweldig zicht op allerlei motieven die bij ons een rol kunnen spelen in ons bidden. Vanuit Psalm 139 neemt hij ons mee om een diepgaand onderzoek bij onszelf in te stellen. Soms bidden we om vergeving terwijl we een bepaalde zonde niet loslaten. Of we willen een ander niet vergeven.

Volharding

Grote nadruk legt Sittser op de volharding in het bidden. Niet omdat God daardoor ons toch moet verhoren, maar om, zegt hij, 'het geestelijk verlangen aan te wakkeren om God te kennen als het ultieme en meest verheven doel in ons leven'. Uiteindelijk draait het bij het gebed niet in de eerste plaats om ons, maar om God. We vragen niet om iets, maar naar Hemzelf, opdat Hij verheerlijkt wordt. Dat heeft ook effect op onszelf. 'De verhoring van ons gebed bestaat niet uit wat God voor ons doet, maar uit wat Hij in ons doet. God wil ons veranderen zoals Hij het wenst'. Daarbij is Gods mooiste geschenk aan ons de Heilige Geest en ons geschenk aan Hem zijn we zelf.

Conclusie

Wie leiding wil hebben in zijn en haar gebedsleven en worstelt met de vraag naar het onverhoorde gebed, beveel ik dit boek vol gebedwijsheid met een pastorale ondertoon graag aan. Achter ieder hoofdstuk is een aantal vragen opgenomen. Waarom de Psalmen uit de NBG51 en de andere

geciteerde bijbelgedeelten uit de NBV zijn overgenomen, is me niet duidelijk. En ik vraag me af of sommige woorden wel in goed Nederlands zijn vertaald.

* Hét bijbelgedeelte over onverhoord gebed blijft natuurlijk **2 Korintiërs 12:7-10** over Paulus' doorn in zijn vlees. Deze les kan goed gebruikt worden om nog eens diepgaand over die vraag door te praten: Wat is dat, genoeg nemen met Gods genade?

Wat ook moeilijk is om te accepteren is om heel lang bidden of een bepaald persoon tot geloof mag komen en je ziet maar geen verandering.

We mogen opnieuw een voorbeeld nemen aan Paulus die bleef bidden voor het behoud van de Joden (Romeinen 10:1).

Denk ook eens aan Manasse, de slechtste koning die Israël heeft gehad, maar wel de zoon van de vrome Hizkia. Wat zal Hizkia een verdriet hebben gehad over deze zoon, hij zal ook tijdens Hizkia's leven geen lievertje zijn geweest. Ongetwijfeld heeft hij veel voor zijn zoon gebeden. En wat lezen we in 2 Kronieken 33:12 ev? Manasse verootmoedigt zich voor God en God is hem genadig. Hizkia heeft het niet meer meegemaakt. Maar schrijf nooit iemand af, dat is de les van dit verhaal. Blijf tot je laatste snik bidden voor het behoud van anderen.

Uit geloven.nu:

Ook vandaag hoort God naar gebeden. Vul in:

argumenten waarom God een gebed wel wil verhoren	argumenten waarom God een gebed niet wil verhoren

Wat is het verschil tussen die gebeden?

Lees 1 Joh. 5:14. Wanneer weet je zeker dat God je gebed verhoort? Waaraan moet zo'n gebed voldoen?

Kun je iets vertellen over je eigen gebeden? Heb je zelf gemerkt dat God verhoort?

Lesopzet

a. leerdoelen

Hoofd

- Ze weten dat het wel of niet verhoord worden van gebeden te maken heeft met de inhoud van hun gebed

- Ze weten dat gebeden die aansluiten bij Gods beloften altijd worden verhoord.

(1 joh 5:14)

- Ze weten dat God belooft dat Hij altijd onze gebeden hoort.

Handen

- Ze kunnen beschrijven of in hun leven gebeden wel of niet verhoord worden.

b. lesopzet

Tijd	Theorie /werkvorm	Wie
19.00	Mentorkwartiertje:	
19.15	Terugblik en bijbelstudie Korte herhaling van de leerstof van de vorige lessen: we zijn begonnen met het kijken naar onze eigen gebedspraktijk. Daarna ging het over de prioriteiten bij het bidden. We hebben gekeken naar belemmeringen van je gebed en naar andere vormen van bidden zoals meditatie, rozenkrans en claimend bidden. De vorige les hebben we gesproken over geestelijke strijd, de verleidingen van de duivel en gebed. Deze les gaan we kijken naar jouw bidden en verhoring van het gebed. Welke ervaringen heb je met verhoring? Hoe zit dat met Gods beloftes en verhoring? Verhoort God alle gebeden en hoort Hij alle gebeden? Dat zijn de vragen waar we vandaag mee aan het werk gaan. Eerst een korte bijbelstudie over: 2 Kor 12: 6 – 10. Lees samen dit gedeelte. Geef daarbij de volgende informatie: - Paulus heeft blijkbaar vaak gebeden of God de doorn in zijn vlees (we weten niet wat het was) weg te nemen. Hij ervaart het zelfs zo dat hij het ziet als een engel van Satan. Iets wat Satan doet dus met zijn leven. - Drie maal is hier waarschijnlijk een joodse manier om te zeggen: voortdurend, steeds opnieuw. Bespreek nu de volgende vragen: (ook op werkblad) 1) Hoe reageert Paulus op de doorn in zijn vlees? 2) Wat zou het kunnen betekenen dat God zegt dat Paulus niet meer dan Gods genade nodig heeft? 3) Wat betekent dat voor jou?	

	Je kunt de vragen direct in de groep behandelen, maar het is waarschijnlijk beter om ze eerst in tweetallen even de vragen te bespreken.	
19.30	Inventarisatie van gebedsverhoringen Stel de volgende vragen aan de catechisanten: 1. Heb jij wel eens iets gebeden dat verhoord is? 2. bedacht je dit achteraf ook en wat deed je toen? 3. Heb jij wel eens iets gebeden dat niet verhoord is? 4. Hoe ging je daarmee om? Laat ze dit in drietallen bespreken. Neem hier wel de tijd voor. Het is belangrijk dat deze les niet in de lucht blijft hangen maar daadwerkelijk aan de dagelijkse realiteit gekoppeld wordt. De jongelui moeten wel de tijd krijgen om hier goed over na te denken en te bespreken. NB Pas op dat niet alleen gepraat wordt over verhoring van specifieke zaken (ziekte, speciale leiding), maar dat ook 'gewone' zaken als vergeving ed. aan de orde komen.	
19.40	hoe verhoord God Lees eerst samen vraag en antwoord 129 van de Catechismus (werkblad). Laat ze er kort op reageren. (Je hoeft geen conclusie te trekken, want we gaan hier verder nog over nadenken) Vorm groepjes van 3 personen. Elk groepje krijgt een setje kaarten, met daarop de volgende teksten: - 1 Johannes 5: 14-15 - Johannes 15: 7-8 - Hebreëën 11: 6 - Jakobus 1: 5-8 - Lukas 11: 9-13 Laat elk groepje nu op een vel papier een paar conclusies opschrijven over gebedsverhoring. De vellen worden opgehangen, de conclusies vergeleken en besproken. elementen die naar voren komen: - God vervult niet al onze wensen maar wel al zijn beloften. - God verhoort gebeden overeenkomstig zijn wil: Gods wil is dat je leven steeds meer op God gericht raakt. Dat je steeds meer op de Here Jezus gaat lijken, de verkeerde dingen niet meer doet en dat de Heilige Geest je steeds meer de dingen laat	

	doen die God wil dat je doet. - Je moet ook in nederigheid bidden. Hij is de machtige God en dat moet je houding tijdens het gebed bepalen. Daarmee geef je ook aan dat je je eigen beperkingen goed kent. Je kunt alles niet overzien. Je komt ook zondig bij God. Dit maakt je ook nederig. Je hebt om bij God te mogen komen, vergeving nodig. Dat moetje ook nederig maken. ----- illustratie die je evt nog aanvullend kunt gebruiken: Stel je de volgende situatie eens voor: Je loopt door de winkelstraat en voor jou lopen een vader en een kleuter. Het kind heeft in een etalage een prachtig zakmes gezien. De kleuter zeurt bij die vader om dat zakmes. Zou het goed zijn wanneer de vader dit zakmes voor hem zou kopen? Als dit kind altijd alles kreeg wanneer hij het vroeg. Hoe zou het met dit kind aflopen? Dat is bij God de Vader ook zo. Als we dingen niet krijgen kan dit wel goed voor ons zijn. Het leert ons dat we afhankelijk zijn van God. Als je alles kreeg wat je vroeg, vertrouwde je alleen nog maar op je eigen gebed en niet op God. Dan wordt het gebed een toverformule om alles te kunnen krijgen. Het leert ons ook geduldig te zijn. (God kan je heel lang laten wachten, denk maar eens aan Zacharias en Elisabeth en Hizkia en Manasse uit de theorie).	
19.50	afrondende discussie Stelling1: Het heeft weinig zin om te bidden, God doet toch wel wat volgens zijn wil is. Stelling 2: Mijn gebeden zijn vaak alleen maar voor mezelf en het is goed dat ik dat niet allemaal krijg. Stelling 3: Het is makkelijk te vertrouwen op God. Stelling 4: Lang wachten op iets, is heus niet altijd erg. Stelling 5: Je kunt je wensen gerust bij God neerleggen. Hij weet hoe het met je leven verder moet. Laat de jongelui dmv groene / rode/ oranje stickers/post-its hierop reageren. (groen mee eens, oranje weet niet, rood niet mee eens. Ze kunnen hun initialen erop schrijven.) Na het plakken, bespreken wat ze op hebben geschreven.	
20.00	Presentatie Activiteit: er kan nagedacht worden hoe de gebedsactiviteit precies ingevuld gaat worden. De verschillende activiteiten kunnen	

	verdeeld worden. Er moet een precies plan opgeschreven worden hoe de activiteit gaat verlopen. Is de publiciteit geregeld? Maak een afsprakenlijst, en check de al gemaakte afspraken.	
20.10	afsluiting Maak een lijst van dingen, die God beloofd heeft. Welke gebeden zouden daarbij passen. Verdeel de punten en hou een kringgebed.	

c. benodigde materialen

- evt. iets voor mentorkwartiertje
- flaps en stiften; 3 kleuren post-its voor stellingenspel

d. suggesties

(de nummering van de gezangen is uit het nieuwe Gereformeerde Kerkboek)

zingen: Ps 19: 4-6; Ps 25: 2 en 6; Ps 86: 4 en 5, Gz 36:4 ; LB 473

bijbelgedeelten Mt.26:36-46; Joh.15: 1-8 ; 2 Kor.12: 6-10; 1 Joh.5:14

belijdenis: HC znd 49

e. evaluatie

1	In hoeverre leerdoelen gehaald?				
		--	-	+	++
	Ze weten dat het wel of niet verhoord worden van gebeden te maken heeft met de inhoud van hun gebed				
	Ze weten dat gebeden die aansluiten bij Gods beloften altijd worden verhoord. (1 joh 5:14)				
	Ze weten dat God belooft dat Hij altijd onze gebeden hoort.				
	Ze kunnen beschrijven of in hun leven gebeden wel of niet verhoord worden.				
2	Opmerkingen mentor/ catecheet				
3	Wat moet de volgende keer anders				

Gebed en verhoring

blok B - nivo 3 - avond 6

Korinthe 12: 6 – 10

1. Hoe reageert Paulus op de doorn in zijn vlees?
2. Wat zou het kunnen betekenen dat God zegt dat Paulus niet meer dan Gods genade nodig heeft?
3. Wat betekent dat voor jou?

NO, I DON'T THINK THAT MEGAPHONE
WILL MAKE YOUR PRAYERS MORE LIKELY
TO BE ANSWERED

Inventarisatie van gebedsverhoringen

1. Heb jij wel eens iets gebeden dat verhoord is?
2. Bedacht je dit achteraf ook en wat deed je toen?
3. Heb jij wel eens iets gebeden dat niet verhoord is?
4. Hoe ging je daarmee om?

Vraag en antwoord 129 HC

Wat betekent het woord: Amen?

Amen wil zeggen: Het is waar en zeker. Want God heeft mijn gebed veel stilliger verhoord, dan ik in mijn hart voel dat ik dit van Hem begeer.

Jouw reactie:.....

Bijbelleesrooster -----

2 Koningen 20:1-11

‘Ik heb uw gebed gehoord’. God had laten aankondigen dat Hizkia zou sterven, maar zijn gebed bracht verandering. Zo’n machtig wapen kan het gebed zijn.

Jesaja 53:1-4

Een gedeelte uit de bekende profetie over de lijdende knecht, de Here Jezus. Hij zou ook komen om onze ziekten en ons verdriet te dragen.

Matteüs 4:23-25

Jezus genas heel veel zieken. Jesaja 53 ging in vervulling. Hij liet daarmee zien: Hier gaat het naar toe. In Gods Koninkrijk zal uiteindelijk geen ziekte meer zijn.

Handelingen 3:1-10

Ook de apostelen genazen mensen in Jezus’ naam. Die macht hadden ze van Jezus gekregen om hun gezag als apostel te onderstrepen.

Galaten 4:12-15

We krijgen uit dit gedeelte de indruk dat Paulus zijn plannen een keer moest wijzigen vanwege een ernstige oogziekte en zo bij de Galaten terecht kwam. Blijkbaar was genezing op gebed niet iets dat in alle omstandigheden was te claimen. God gaf het wanneer het opbouwend was voor zijn Koninkrijk.

**GENADE
GENEEST**

maar
niet
op recept

Visje

2 Korinte 12:1-10

Nog weer een keer dit hele belangrijke bijbelgedeelte. Misschien was de doorn in het vlees van Paulus wel de ziekte waar hij in Galaten 4 over schrijft. Misschien was het wat anders. Waar het om gaat is dat we aan Gods genade genoeg hebben, ook als gebeden (bv om genezing) niet worden verhoord.

Openbaring 21:1-5

De volmaaktheid, daar wachten we nog op.

1 Tess. 5: 17-18

Bid onophoudelijk, dank God onder alle omstandigheden, want dat is wat hij van u, die één bent met Christus Jezus, verlangt.

Avond 7 - gebed en genezing

Achtergrondinformatie

Allereerst twee voorstudie artikelen van de hand van Jaap Oosterhuis ter oriëntatie in dit lastige onderwerp. Beide stukken hebben gediend als voorstudiemateriaal voor gemeentevergaderingen in kampen Noord over deze onderwerpen.

Bijdrage 1: ziekte – gebed - genezing

"En zie, het was zeer goed ". Dat was Gods reactie op zijn schepping toen de zonde nog niet zijn verwoestende spoor had achter gelaten. Maar sinds de mensheid in opstand is gekomen tegen de Schepper zijn ziekte en dood onlosmakelijk met dit leven verbonden. We weten dat het op de nieuwe aarde anders zal zijn (Openbaringen 21:4-5), maar voordat het zover is zullen we in dit leven met de gevolgen van de zonde te maken hebben. Christenen mogen echter geloven dat God ook in dit leven al een gedeeltelijke genezing belooft met betrekking tot de zonde en de gevolgen van de zonde. De inwoning en het werk van de heilige Geest zijn een 'voorschot' op de volmaaktheid. Nog lang niet alles, maar ook niet niks. Hoe moeten gelovigen omgaan met ziekte? Wat mogen wij verwachten van een gebed om genezing en hoe moeten we reageren als genezing uitblijft? belangrijke vragen om bij stil te staan.

Twee uitersten

Als we praten over ziekte moeten we oppassen voor twee uitersten.

Uiterste 1: 'Alle ziekte komt van de duivel'

Dit standpunt kom je tegen in sommige charismatisch-evangelische kringen. 'God maakt geen mensen ziek, en als je wel ziek wordt is dat duivelswerk dat in de naam van Christus moet worden bezworen'. Dit standpunt lijkt tekort te doen aan de gegevens die uit de bijbel naar ons toe komen.

sommige ziekten zijn een straf van God

We lezen over Mirjam die na haar opstand tegen Mozes met melaatsheid wordt gestraft (Numeri 12), en iedereen kent het verhaal over Gehazi (2 Kon. 5). Niet alleen in het Oude Testament, ook in het Nieuwe Testament komen we dit tegen. Paulus schrijft aan de gemeente van Korinte dat er vanwege zonde in de gemeente 'velen zwak en ziekelijk zijn en er niet weinig ontslapen' (1 Korintiërs 11:30). Zie voor nog een voorbeeld Johannes 5:14.

sommige ziekten komen van de duivel

In Lukas 13:11-13 lezen we over een vrouw die door Jezus werd genezen van een 'geest van zwakheid waardoor ze gekromd was'. Jezus zegt dat deze vrouw achttien jaar door de satan gebonden was. Bekend is ook het verhaal van Job. Het is in zijn leven duidelijk de satan die zijn gezondheid aantast, hoewel hij niet meer kan doen dan God hem toestaat.

meestal weten we het niet

In Johannes 9 lezen we over een blindgeborene die door Jezus wordt genezen. De discipelen vragen wie er heeft gezondigd, de blindgeborene of zijn ouders. Jezus reageert met te zeggen dat noch deze man noch zijn ouders hebben gezondigd maar dat de werken van God in deze man openbaar moeten worden. Jezus verlegt de aandacht van het 'waarom' naar het 'waartoe'. Dit is voor ons een belangrijke les. Wij mogen niet elke ziekte of zwakte met een concrete zonde en/of de duivel verbinden. Wij hebben niet het gezag en de kennis van Christus. Opmerkingen van Paulus aan het adres van de Korintiërs (1 Kor. 11:30) dringen ons overigens wel tot voortdurend zelfonderzoek.

Uiterste 2: 'Alles wat gebeurt is Gods wil'

Dit lijken vrome woorden, toch is een kanttekening op zijn plaats. Het is duidelijk dat een heleboel dingen niet naar Gods wil zijn, daar vallen niet alleen onze zonden onder, maar ook al het andere dat niet meer een plek zal hebben op de nieuwe aarde. Ziekte is tegen Gods wil. En toch worden er mensen ziek en geloven we dat niets bij toeval ons overkomt (zondag 10). Hoe zit dat precies? We moeten zorgvuldig naar de bijbel luisteren op dit punt. Zeggen dat alles wat gebeurt Gods wil is is niet hetzelfde als zeggen dat niets buiten Gods wil omgaat. God zal

het kwade van ons weren of laten meewerken ten goede (Romeinen 8). Hij wil het kwaad niet maar neemt het wel op in zijn plan op weg naar de nieuwe aarde. Niets gaat buiten God om, Hij weet wat er gebeurt en de gebeurtenissen lopen Hem nooit uit de hand. Alles wat gebeurt gebruikt God om uit te komen bij dat ene grote doel: een volmaakte en nieuwe aarde zonder ziekte en dood. Zo over 'Gods wil' praten is net iets genuanceerder dan kortweg zeggen dat alles wat gebeurt Gods wil is.

[In artikel 13 NGB lezen we dat 'geen musje ter aarde zal vallen zonder de wil van onze hemelse Vader'. Eigenlijk is het jammer dat het woordje 'wil' in deze tekst is binnengeslopen, dat staat namelijk niet in Matteüs 10:29 waar deze formulering op teruggaat. Wat de Here Jezus wilde zeggen komt neer op het volgende: Als er iets verdrietigs of iets ergs gebeurt gaat dit nooit buiten God om, Hij is er altijd bij. De bewoordingen van art. 13 komen op hetzelfde neer maar kunnen door dat ene ingevoegde woordje aanleiding geven tot misverstanden.]

Christus en de apostelen

Wie de Here Jezus heeft gezien heeft de Vader gezien (Joh. 14:9), wie de genezingen van de Here Jezus heeft gezien kan daar dus ook zijn conclusies aan verbinden. De Here Jezus heeft vele zieken genezen en heeft zo laten zien dat het ten diepste niet Gods wil is dat mensen ziek zijn. Zijn genezingen waren een voorproefje op het Koninkrijk dat in zijn volmaaktheid nog moet komen. Voor de proclamatie van dat Koninkrijk gaf Christus aan verschillende mensen macht om zieken te genezen en zelfs doden op te wekken (Matteüs, 10, Lukas 10). Ook na de hemelvaart van Christus lezen we over wonderbaarlijke genezingen die door de handen van de apostelen plaats vinden. In 2 Korintiërs 12:12 lezen we dat Paulus schrijft over 'tekenen van een apostel' die verricht zijn in Korinte. Het lijkt erop dat genezingswonderen in de vroege kerk het apostolische gezag moesten onderstrepen. Naast de apostelen lijken echter ook (sommige van) hun directe medewerkers (zoals Stefanus) mensen te hebben genezen, zie Handelingen 6:8.

Betekent dit nu dat er in bijvoorbeeld de omgeving van Paulus geen ziekte meer voor kwam? Uit het Nieuwe Testament krijgen we toch een iets ander beeld voorgescheld. We lezen over Timoteüs die op advies van Paulus wijn moest drinken vanwege zijn maag en zijn 'gedurige ongesteldheden' (1 Tim. 5:23). Daarnaast lezen we over Trofimius die Paulus ziek moest achterlaten in Milete (2 Tim. 4:20) en Epafroditus die zelfs de dood nabij was (Fil. 2:26-27). Tenslotte is het zeker dat ook Paulus zelf voor langere duur te maken heeft gehad met ziekte, waarschijnlijk had hij last van een bepaalde oogaandoening (Galaten 4:13-15).

gebedsgenezing vandaag

Bestaat de 'gave van genezing' ook vandaag nog, of was die alleen voorbehouden aan de apostelen en de/of de apostolische kerk? Over deze vraag bestaat onder christenen veel verschil van mening. Met name in de zgn. pinkstergemeenten en binnen de charismatische beweging zijn er mensen die beweren dat we ook vandaag als christenen mogen rekenen op genezing op gebed en dat er mensen zijn die de specifieke gave van genezing hebben. Veel mensen zullen wel eens gehoord hebben van de genezingsdiensten van Jan Zijlstra of van de nigeriaanse gebedsgenezer Joshua. Binnen deze kringen bestaat er overigens ook nog weer een grote diversiteit aan opvattingen.

Zonder dat we het laatste woord hierover gezegd hebben moeten we een aantal dingen in de gaten houden:

- 1) Veel gebedsgenezers wijten het uitblijven van genezing aan gebrek aan geloof. Geen genezing op gebed wordt veroorzaakt door zonde of kleingeloof van de zieke. Deze opvatting vindt geen steun in de bijbel. De enige 'mislukte genezingscampagne' waar we over lezen is te wijten aan het kelingeloof van de discipelen (Matteüs 17:20)!
- 2) We krijgen uit 2 Kor. 12:12 de indruk dat genezingswonderen het apostolisch gezag onderstreepsten. In 1 Kor. 12:28 wordt echter in z'n algemeenheid over 'gaven van genezing' gesproken. Gebrek aan gegevens verhindert ons al te stellige uitspraken te doen. De bewering dat we na de apostolische tijd geen wonderen meer hoeven te verwachten kan niet zonder meer uit de bijbel worden afgeleid.
- 3) Wij hoeven de heilige Geest niet voor te schrijven wat Hij vandaag wel en niet aan gaven uit moet delen.
- 4) De bijbel spreekt ook over bedriegelijke wonderen en tekenen die afkomstig zullen zijn van de geest van de antichrist (Matt. 24:24, 2 Tess. 2:9). Het criterium waaraan wij gebedsgenezers zullen moeten toetsen is de vraag hoe zij over Jezus Christus en zijn evangelie denken (1 Johannes 4:1-3).

Wat mogen we verwachten van het gebed?

Afgezien van de vraag of de gave van genezing vandaag nog voorkomt, we lezen wel in de bijbel dat de Here Jezus ons vertelt dat wat we ook maar vragen in zijn naam, Hij het zal doen (Joh. 14:13). Dit is toch een hele duidelijke belofte? Hoe komt het dan dat wij zo vaak niet zien waar we om gevraagd hebben?

We moeten de woorden van de Here Jezus niet verkeerd begrijpen. Christus belooft niet dat alles wat we vragen altijd zal gebeuren (gelukkig niet), Hij zegt dat we alles mogen vragen en dat er niets is dat Hij niet zou kunnen doen, daarmee is niet gezegd dat we op ieder moment dat krijgen waar we om bidden. Dit is ook het patroon dat in het Nieuwe Testament naar voren komt. Als Petrus gevangen wordt genomen wordt er door de gemeente voortdurend voor hem gebeden en wordt hij op een wonderbaarlijke manier door een engel bevrijd (Hd. 12), maar in hetzelfde hoofdstuk lezen we dat Jakobus wordt gedood. We lezen hoe Paulus na gestenigd te zijn rustig opstaat en de stad binnen gaat (Hd. 14:19-20), maar Stefanus wordt onder groot verdriet begraven (Hd. 8:2). Paulus heeft veel wonderen en tekenen gedaan, maar werd niet verlost van 'de doorn in zijn vlees' (2 Kor. 12). God heeft grote dingen gedaan en doet nog steeds grote dingen. Wat we ook maar vragen, God kan het doen. Maar wel op zijn manier en op zijn tijd.

Paulus' doorn in het vlees – een onverlost stukje leven

In 2 Korintiërs 12 vertelt Paulus ons over een strijd in zijn eigen leven. Hij heeft te maken met een 'doorn in zijn vlees', 'een engel van satan die hem met vuisten slaat'. Wat Paulus precies bedoelt is niet helemaal duidelijk, sommige uitleggers denken aan een ziekte, anderen denken aan voortdurende tegenslag en beproevingen bij het zendingswerk. Wat het ook is geweest, er is sprake van een onverlost stukje leven in het leven van Paulus. Drie keer heeft hij God gebeden om hiervan verlost te worden, maar Paulus moet het doen met Gods genade. Géén verlossing van de doorn in het vlees. De bewoordingen van deze verzen herinneren aan Deuteronomium 33. Daar zegt God dat de kanaänietische volken die in het midden van het volk Israël zullen blijven voortbestaan 'dorens in hun ogen en prikkels in hun zijden' zullen worden. Een eilandje onverlostheid in het beloofde land. Een prikkel waar ze voortdurend last van zullen hebben. Zo kende ook Paulus zijn dagelijkse kwelling die hem nederig hield. Zo kennen ook wij onvolmaaktheid en gebrokenheid (bv ziekte) die ons nederig maakt en onze hoop volledig richt op de genade van God en het komende Koninkrijk.

Prioriteiten in het gebedsleven

Het gebed voor de zieken heeft een belangrijke plaats in onze voorbede, in de kerkdienst en waarschijnlijk ook in veel van onze huiskamers. Het is voluit bijbels om voor de zieken te bidden, denk alleen maar aan Jakobus 5 waar we in een volgende bezinning bij stil zullen staan. Kijken we echter naar de gebeden van de apostelen (en de aanwijzingen voor het gebed) die we tegen komen in het Nieuwe Testament, dan is het opvallend dat het gebed voor de zieken een bescheiden plaats inneemt temidden van allerlei verlangens die aan de Here (moeten) worden voorgelegd. Wie er rustig de tijd voor wil nemen moet de volgende gedeelten maar eens doornemen: Kol. 1:9-12, Kol. 4:1-3, 2 Kor. 13:7-9, Fil. 1:9-11, 1 Tess. 3:10-13, 1 Tess. 5:23-24, 2 Tess. 1:11-12, Ef. 1:15-23, Ef. 3:14-16, Ef. 6:18-19, 1 Tim. 2:1-2, Jak. 1:5, Jak. 5:13-16, 1 Joh. 5:16, 3 Joh. :2, Judas:20. Op grond van deze bijbelgedeelten kunnen we zeggen dat het gebed om een gezond geestelijk leven prioriteit heeft.

Punten om over na te denken en over door te praten

- Wat zegt 1 Korintiërs 11:30 ons vandaag?
- Is het zinvol om je in sommige gevallen het 'waarom' van een bepaalde ziekte af te vragen of moeten wij ons altijd richten op het 'waartoe'?
- Hoe lang mag je bidden om genezing en wanneer moet Gods genade ons genoeg zijn?
- Denk aan de hand van 'de gebeden van de apostelen' (zie hierboven) eens na over uw eiegen gebedsleven en het gebed in de erediensten. Zijn er dingen die u opvallen?
- Wat betekent het dat Christus onze ziekten op zich heeft genomen (Jesaja 53:4) wanneer je geen genezing van een ziekte ontvangt?
- Hebt u wel eens meegemaakt dat een onverlost stukje leven u nederiger maakte en dichter bij de Here bracht?
- Wat is uw reactie op genezingsdiensten van iemand als Jan Zijlstra? Vindt u het bedreigend of maakt het u juist nieuwsgierig of misschien wel enthousiast?

Bijdrage 2: ziekenzalving in Jakobus 5

In dit voorstudieartikel staan we stil bij Jakobus 5:13-16. In deze verzen wordt gesproken over de zgn. 'ziekenzalving' waar wij als kerkraad met de gemeente over na willen denken. Middels een tweede workshop (de vorige workshop ging over ziekte, gebed en genezing in het algemeen) willen we ons bezinnen op de vraag of ziekenzalving ook vandaag nog een opdracht is voor de christelijke kerk en toegepast zou kunnen (of misschien wel moeten) worden. We zijn in ons kerkverband niet de eerste gemeente die zich op deze vraag bezint. In enkele andere gemeenten is hier ook over gesproken en is soms tot een toepassing van de ziekenzalving overgegaan. Als kerkraad hebben we onze winst gedaan met de bezinning in deze gemeenten.

Tekst in geding:

Heeft iemand onder u leed te dragen? Laat hij bidden. Is iemand blij te moede? Laat hij lofzingen. Is er iemand bij u ziek? Laat hij dan de oudsten der gemeente tot zich roepen, opdat zij over hem een gebed uitspreken en hem met olie zalven in de naam des Heren. En het gelovige gebed zal de lijder gezond maken, en de Here zal hem oprichten. En als hij zonden heeft gedaan zal hem vergiffenis geschonken worden. Belijdt daarom elkaar uw zonden en bidt voor elkaar, opdat gij genezing ontvangt. Het gebed van een rechtvaardige vermag veel doordat er kracht aan verleend wordt. (Jakobus 5:13-16)

Belangrijkste vragen bij de tekst:

-Gaat het in dit gedeelte **over ziekte of over geestelijke zwakheid/geloofsproblemen?** Het griekse woord *asthenos* kan zowel het één als het ander betekenen. Gezien de zalving met olie die plaatsvond wanneer iemand fysiek ziek was moet er waarschijnlijk aan fysieke problemen worden gedacht (vergelijk Marcus 6:13), hier zijn de meeste uitleggers het over eens.

-**Wie zijn de oudsten?** Zijn dat gewone presbyters die in alle gemeenten werden aangesteld of gaat het hier om een specifiek soort oudsten, nl: de oudsten van de gemeente in Jeruzalem die na de moord op Stefanus werd verstrooid en door Jakobus zou worden aangeschreven (zie Jak. 1:1 en Handelingen 8:1)? Deze oudsten zouden dan specifieke gaven ontvangen hebben die teruggaan op de opdracht van de Here Jezus zelf in Lukas 9 en 10 (uitzending van de twaalf en uitzending van de zeventig, vrgl. ook 1 Kor. 12:28).

Dit laatste is de mening van van Bruggen en in navolging van hem de mening van Floor (Van Bruggen: *Ambten in de apostolische kerk*). De oudsten waar in deze verzen sprake van is kunnen dan niet zomaar gelijkgesteld worden met de oudsten in het algemeen. Deze mening hangt sterk samen met de visie op de datering van de brief van Jakobus (vroeg datering betekent aanwezigheid oudsten die de gave van genezing van Christus zelf hebben ontvangen).

-**Wat is de functie van de olie?** Zalving met olie was in de tijd van Jakobus een algemeen gebruik. het werd gebruikt om zich 'toonbaar te maken' (vrgl. Mat.6:17), maar ook was het gebruikelijk om gasten te zalven wanneer ze bij je binnenkwamen (vrgl. Lukas 7:46). Daarnaast was olie een algemeen gebruikt geneesmiddel (Jesaja 1:6, Lukas 10:34), en tenslotte had het een cultische functie (vergelijk Lev. 14:10-18). Welke functie van zalving met olie wordt in Jakobus 5 ter sprake gebracht? Uitleggers verschillen hierover van mening. Volgens sommigen valt het accent op het gebed en op de genezing door de Here. De zalving met olie is dan bijkomend. In Marcus 16 krijgen de apostelen wel de opdracht zieken te genezen maar wordt niet gesproken over zalving met olie. De olie lijkt symbool te zijn voor Christus' reinigende kracht in de levens van zondaren. Waar het uiteindelijk om gaat is het gelovige gebed. Anderen zien in de olie een geneesmiddel dat werd toegepast en waar vervolgens Gods zegen over werd gevraagd door de oudsten. Zij wijzen er in hun uitleg op dat het griekse woord dat hier met zalven wordt vertaald meer de betekenis heeft van 'inwrijven'. Het specifieke zalven als symbolische handeling van toewijding (vrgl. de zalving van koningen, profeten en priesters) wordt in de bijbel over het algemeen met een ander woord aangeduid. Tenslotte zijn er ook uitleggers die erop wijzen dat olie in de oudheid een wijd verbreid geneesmiddel was waar door velen (vooral heidenen) een magische kracht aan werd toegeschreven. Jakobus zou het gebruik van olie als geneesmiddel niet afwijzen maar genezing heel bewust aan de Here toeschrijven en het uit de sfeer van het magisch-heidense denken willen halen.

Toepassing in verschillende kerken

- In de rooms-katholieke kerk is de zalving met olie sinds 1493 tot sacrament verheven. Het is echter niet gericht op zieken maar op stervenden om zo een vredige dood tegemoet te gaan (het zgn. 'laatste oliesel').

- In veel pinkstergemeenten vindt men dat de toepassing van Jakobus 5:14-16 de normale gang van zaken zou moeten zijn in iedere gemeente. Zij zien de olie als symbool van de heilige Geest die sterfelijke lichamen levend maakt. Uitblijven van genezing wordt nogal eens toegeschreven aan gebrek aan geloof.

- Calvijn had een negatief oordeel over de ziekenzalving. Dit hangt natuurlijk samen met de praktijk van de RK in die dagen die het gebeuren tot sacrament had verheven. In de reformatorische kerken begint de ziekenzalving toch hier en daar ingang te vinden. Bekend is de hervormd-gereformeerde predikant M.J. Paul die een aantal jaren geleden de ziekenzalving heeft 'ingevoerd' in zijn gemeente. Hij heeft er ook een boek over geschreven. In de Free Church of Schotland (een zusterkerk van de gkv) is de laatste jaren de ziekenzalving enkele keren toegepast. Zoals hierboven al werd geschreven wordt het ook in onze kerken in enkele gemeenten (beperkt) toegepast. Zalving wordt toegepast door met olijfolie een kruisteken op het voorhoofd van de zieke te maken terwijl een gebed of zegen wordt uitgesproken. Dit ingebed in een pastoraal bezoek waarin wordt gebeden en uit de bijbel gelezen.

Evaluatie:

- De interpretatie van Jakobus 5 is niet eenvoudig, dat maant tot voorzichtigheid in het doen van al te stellige uitspraken
- Uit de rest van de bijbel ('Schrift met Schrift vergelijken') weten we dat we al onze moeiten en zorgen in gebed bij de Here mogen neerleggen (vgl. Filippenzen 4:6-7).
- Bidden om genezing is dan ook een hele vertrouwde praktijk in het christelijk leven.
- Bidden om genezing vindt ook regelmatig plaats in een pastoraal bezoek in verband met ziekte.
- Een eventuele discussie over het al dan niet tijdelijk zijn van de 'bijzondere gaven' (genezing, profetie, tongen) is niet beslissend voor onze praktijk om te bidden voor zieken in de gemeente. Ook al is het zo dat Jakobus bij het schrijven van zijn brief dacht aan oudsten met bijzondere gaven, dat neemt niet weg dat oudsten nog steeds mogen bidden om genezing voor een ziek gemeentelid.
- Het gebruik van zalfolie (in een speciaal pastoraal bezoek waar verschillende ouderlingen aanwezig zijn) maakt het verschil tussen de praktijk zoals wij die nu kennen en het gebruik dat sommige broeders en zusters toegepast zouden willen zien.

Om met elkaar over door te praten:

- 1a) Vindt u dat we bij het uitleggen van de bijbel rekening moeten houden met gebruiken en gewoontes uit de tijd dat de bijbel werd opgeschreven of moeten we 'gewoon doen wat Jakobus zegt'?
- 1b) Weet u andere voorbeelden uit de bijbel waarbij tijd en kontekst een belangrijke rol spelen bij uitleg en toepassing van de tekst? [denk bijvoorbeeld aan de opdracht: 'groet elkaar met de heilige kus', Romeinen 16:16, 1 Petrus 5:14]
- 2) Wat vindt u van de volgende stellingen:
 - 'Als in Jakobus 5 met olie een medicijn wordt bedoeld is er geen reden om vandaag tot ziekenzalving over te gaan.'
 - Ook al dacht Jakobus toen hij schreef over zalven met olie aan een medisch gebruik, er is niks mee om dat vandaag toe te passen als iemand daarom vraagt.'
 - 'Als olie in Jakobus 5 de genezende en reinigende kracht van Christus symboliseert is de ziekenzalving ook voor ons een bijbelse opdracht.'
 - 'Als de oudsten in Jakobus 5 speciale gaven van genezing hadden die waren beperkt tot de apostolische tijd is er geen reden om vandaag de ziekenzalving toe te passen.'
- 3) In vers 16 wordt gesproken over het belijden van zonde in geval van ziekte en gebed om genezing. Vindt u het goed om in een pastoraal bezoek i.v.m. ziekte te vragen of er ook (onbeleden) zonde in het leven van de zieke is?
- 4) Wat betekent Jakobus 5:13-16, los van de vraag over het gebruik van zalfolie, voor uw gebedsleven?

- Hét bijbelgedeelte over onverhoord gebed blijft natuurlijk **2 Korintiërs 12:7-10** over Paulus' doorn in zijn vlees. Deze les kan goed gebruikt worden om nog eens diepgaand over die vraag door te praten: Wat is dat, genoeg nemen met Gods genade?

Lesopzet

a. leerdoelen

Hoofd

- Ze weten wat de bijbel zegt over ziekte en genezing.
- Ze weten dat God almachtig is maar dat we in ons gebed ook rekening moeten houden met wat Gods wil is.

Handen

- Ze kunnen vanuit de bijbel over gebedsgenezing een onderbouwde mening geven.

Hart

- Ze weten wanneer ze zelf met ziekte geconfronteerd worden hoe ze hiermee om moeten gaan in hun gebed.

b. lesopzet

Tijd	Theorie /werkvorm	Wie
19.00	Mentorkwartiertje:	
19.15	Terugblik Korte herhaling van de leerstof van de vorige lessen: We hebben gesproken over jouw eigen gebed en dit samen bekeken. Daarna hoe je prioriteiten in je gebed aan moet en kunt brengen. We hebben gekeken naar belemmeringen van je gebed en naar andere stijlen van bidden (meditatie, rozenkrans bidden en claimend bidden). En we hebben gesproken over geestelijke strijd, verleidingen van de duivel en gebed. Vorige les hebben we het gehad over verhoring van het gebed. Bespreek het huiswerk van vorige keer. Wie heeft opgeschreven wat hij gebeden heeft en wat er is verhoord. Is er iemand die een voorbeeld wil geven? Deze les gaan we het hebben over gebed en genezing.	
19.30	Gebodsgenezing , een impressie Video/verhaal van een genezingsdienst. (bijvoorbeeld op de site van de e.o. Een verslag van een dienst van Jan Zijlstra kan je vinden op http://www.eo.nl/portals/themes/article/ enz. Maar je kunt natuurlijk ook via google zoeken naar “Op zoek naar een wonder” naar “Jan Zijlstra” of naar “gebedsgenezing”. Laat de jeugd hierop reageren, wat vinden ze ervan? Welke vragen hebben ze? Hang 2 grote vellen op, de één voor vragen en de ander voor opmerkingen (wat ze er van vinden en waarom). Laat ze op geeltjes hun vragen en opmerkingen opschrijven en die op de vellen hangen. Je kunt ervoor kiezen om de vragen van de jongeren bijlangs te	

	gaan en op deze manier de theorie over te brengen. Zorg er dan wel voor dat alles wat hier behandelt wordt in de les zelf ook ongeveer behandelt wordt. Je kunt er ook voor kiezen om gewoon volgens dit schema de les te geven en aan het eind nog overgebleven vragen behandelen.	
19.30	Waar komt ziekte vandaan? Vertel over de 2 uitersten: a. Uiterste 1: 'Alle ziekte komt van de duivel' Dit standpunt kom je tegen in sommige charismatisch-evangelische kringen. 'God maakt geen mensen ziek, en als je wel ziek wordt is dat duivelswerk dat in de naam van Christus moet worden bezworen'. . b. Uiterste 2: 'Alle ziekte komt uit Gods hand' Dit standpunt leidt tot berusting en lijdelijkheid. Als het God is die ons de ziekte aandoet, waarom zouden we dan nog om genezing bidden. Laat de jongeren (evt. eerst in tweetallen) bij beide standpunten argumenten uit de bijbel geven, die laten zien dat beide uitersten niet kloppen. Voeg zelf evt. ook argumenten toe. Wat in ieder geval naar voren moet komen: * tgov uiterste 1: - sommige ziekten zijn een straf van God Mirjam (Numeri 12), Gehazi (2 Kon. 5), Korinte (1 Korintiërs 11:30). - sommige ziekten gebruikt God Als de discipelen in Joh.9 waarom de blindgeborene blind is, buigt Jezus dat om naar 'waartoe is hij blind'. Soms beproefd God ons, soms wil Hij ons juist door ziekte dichterbij zich brengen (vgl 2 Kor 12:7-9) - uiteindelijk beloofd God zijn kinderen dat ook al het kwaad (en het blijft kwaad) zal meewerken ten goede (Rom 8:28) * tgov uiterste 2. - achter ziekte zit ook altijd de duivel Ziekte is een gevolg van de zonde, en het is de duivel die uit is op versterking van Gods goede schepping. Opvallend is dat bij de genezingen van Jezus soms ook gesproken wordt over b.v. genezing van een geest van doofheid (vgl ook Lk 13:11-13). Maar denk ook aan wat de duivel Job aandeed. - Het is duidelijk dat een heleboel dingen niet naar Gods wil zijn, daar vallen niet alleen onze zonden onder, maar ook al het andere dat niet meer een plek zal hebben op de nieuwe aarde. Ziekte is	

	tegen Gods wil, al gaat het niet buiten Gods wil om.	
19.35	Bijbelstudie genezingen In de tijd van de bijbel lezen we veel over genezingen. Jezus genas veel mensen en de apostelen later ook. Verdeel de groep in vieren en geef elk een bijbeltekst: - Luc.5:12-16, - Luc.5:17-26, - Mat.9:18-31, - Mat.8: 5-13. Laat ze bedenken waar het om gaat in die gedeeltes, waarom genas Jezus mensen? Vergelijk dit met de genezingsdienst aan het begin van de les, draait het om hetzelfde? Vaak wordt gesteld: wat God toen deed, doet Hij nu nog, want Hij is dezelfde. Maar God kan op bepaalde momenten in de geschiedenis de boodschap van het Koninkrijk extra onderstrepen door wonderen (b.v.: de uittocht uit Egypte; Jezus en de apostelen). De wonderen van Jezus en de apostelen waren van een andere orde dan wat je vandaag in genezingsbijeenkomsten ziet.	
19.40	Waarom soms wel genezing en soms niet? Waarschijnlijk hebben de jongeren zelf ook wel mensen meegemaakt waarvoor ze gebeden hebben, maar die niet genezen werden. Vertel dat veel mensen in de charismatische bewegingen het uitblijven van genezing wijten aan te weinig geloof. Maar deze opvatting is niet bijbels. In Joh. 14:14 staat: 'Wanneer je iets in mijn naam vraagt, zal ik het doen.' Hoe komt het dan dat er zo vaak mensen niet genezen worden, ook al bidden we ervoor? Vertel: Christus belooft niet dat alles wat we vragen altijd zal gebeuren, Hij zegt dat we alles mogen vragen en dat er niets is dat Hij niet zou kunnen doen, daarmee is niet gezegd dat we op ieder moment dat krijgen waar we om bidden. Als Petrus gevangen wordt genomen wordt er door de gemeente voortdurend voor hem gebeden en wordt hij op een wonderbaarlijke manier door een engel bevrijd (Hand. 12), maar in hetzelfde hoofdstuk lezen we dat Jakobus wordt gedood. We lezen hoe Paulus na gestenigd te zijn rustig opstaat en de stad binnen gaat (Hand. 14:19-20), maar Stefanus wordt onder groot verdriet begraven (Hand. 8:2). Paulus heeft veel wonderen en tekenen gedaan, maar werd niet verlost van 'de doorn in zijn vlees' (2 Kor. 12). God heeft grote dingen gedaan en doet nog steeds grote dingen. Wat we ook maar vragen, God kan het doen. Maar wel op zijn manier en op zijn tijd.	

	Leg ook de link met de les van vorige week. Het is belangrijk om op God gericht te zijn, en om nederig bij Hem te komen.	
19.50	behandelen van de resterende vragen Aan het begin van de les zijn vragen en opmerkingen opgeplakt op twee grote vellen. Kijk welke al besproken zijn (geeltje weghalen) Bespreek de nog resterende vragen en opmerkingen.	
20.00	Presentatie Maak weer een aantal concrete stappen richting de uitvoering van de gebedsactiviteit. Bijvoorbeeld: De taakgroep 'reclame' presenteert het stukje voor in het kerkblaadje. De taakgroep 'presentatie' moet een planning van de hele activiteit in elkaar zetten. Er moet ook duidelijk zijn wie wat doet. De overige mensen kunnen de activiteiten die nog niet helemaal uitgewerkt zijn verder uitwerken. Voor de volgende keer: het stukje voor in het kerkblaadje moet gemaild zijn naar de desbetreffende persoon. Voor de volgende keer: de planning van de hele activiteit moet af zijn.	
20.10	afsluiting Inventariseer voor het gebed of ze mensen kennen, die ziek zijn, en waar we voor zouden kunnen bidden. Vraag wie voor wie wil bidden, en sluit samen biddend af.	

c. benodigde materialen

- evt. iets voor mentorkwartiertje
- flaps en stiften; gele plakbriefjes
- DVD/Video met fragmenten genezingsdienst + afspeelmogelijkheden. (Het is misschien handig om dat met de parallelgroepen samen te regelen)

d. suggesties

(de nummering van de gezangen is uit het nieuwe Gereformeerde Kerkboek)

zingen: Ps 96: 1 en 2; Ps 98 ; Gez 75; Gz 76; Gz 113; LB 460: 1 en 2;

bijbelgedeelten Job; 2 Kon 5; Jes 53:1-4; Mt 9:18-32; Mt 12:38-42; Joh 20:30-31; 2 Kor.12: 1-10

belijdenis: HC znd 10; znd 46; NGB art 13

e. evaluatie

1	In hoeverre leerdoelen gehaald?				
		--	-	+	++
	Ze weten wat de bijbel zegt over ziekte en genezing.				
	Ze weten dat God almachtig is maar dat we in ons gebed ook rekening moeten houden met wat Gods wil is.				
	Ze weten dat God almachtig is maar dat we in ons gebed ook rekening moeten houden met wat Gods wil is.				
	Ze weten wanneer ze zelf met ziekte geconfronteerd worden hoe ze hiermee om moeten gaan in hun gebed.				
2	Opmerkingen mentor/ catecheet				
3	Wat moet de volgende keer anders				

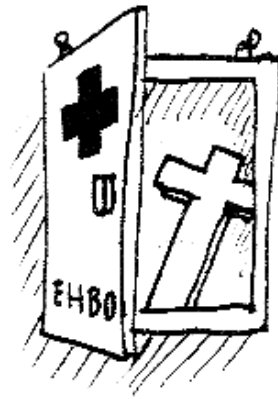

Werkbladen

Gebed en genezing

blok B - nivo 3 - avond 7

Waar komt ziekte vandaan?

.....
.....

.....
.....

Bijbelstudie genezingen: hoe en waarom

Lucas 5:12-16

Lucas 5:17-26

Matteus 9:18-31

Matteus 8: 5-13

Bijbelleesrooster -----

Exodus 31:12-17

God heeft zijn volk gedwongen om tijd voor Hem te reserveren. Regelmaat en discipline zijn echt nodig om de band met God levend te houden.

Lukas 2:36-38

Een voorbeeld van iemand die heel ver was gegroeid in discipline en toewijding

Lukas 11:1-4

De bijbel leert ons mensen als Hanna kennen die heel veel in gebed waren. Voorbeelden voor alle gelovigen. En toch .. toen de discipelen de Here Jezus vroegen hen te leren bidden leerde Hij hen een eenvoudig gebed. In Matteüs 6 zegt onze Heer zelfs: denk maar niet dat je door je hoeveelheid woorden wordt verwoord. Wonderlijk evenwichtig, de bijbel.

1 Kor 9:26

Ook Paulus kent de noodzaak van geestelijke discipline. Hij vergelijkt het geestelijke leven met een sportprestatie.

Hebreeën 12:1-6

Trouw blijven in het geestelijke leven kan een strijd zijn. Ga die strijd niet uit de weg. Verlies de moed niet. Geef het niet op.

Psalms 62

Je ziel tot rust laten komen bij God: weet je wat dat is? Neem er maar de tijd voor om te ontdekken hoe rijk dat is!

Onthaasting?

GOD heeft
altijd tijd!

Visje

1 Petrus 4:7-11

Je moet helder van geest zijn om te kunnen bidden. Wat betekent dat voor jou? Zijn er momenten dat het niet goed lukt om te bidden? Wat doe je op zulke momenten om de 'helderheid van geest' weer terug te vinden?

1 Johannes 5:14

Wij kunnen ons vol vertrouwen tot God wenden, in de zekerheid dat hij naar ons luistert als we hem iets vragen dat in overeenstemming is met zijn wil.

Avond 8 - vasten en bidden

Achtergrondinformatie

Gebedsdiscipline:

Belangrijke bijbelgedeeltes

- 1 Tess. 5:17 ('bid zonder ophouden')
- Daniël 6:11 (Daniël die gewend is drie keer per dag te bidden)
- Lukas 18:1-8 (Een gelijkenis 'met het oog daarop dat ze altijd moesten bidden en niet verslappen')

Over Lukas 18:

De joden hanteerden het voorbeeld van Daniël (3 maal daags) als een model, zelfs als een maximum. Vaker bidden zou neerkomen op God vermoeien. Jezus leert dat we God nooit vermoeien en vol moeten houden. Aanhoudend bidden, ook als we niet gelijk verandering van omstandigheden zien, is een geloofsoefening en een teken van vertrouwen op God die op zijn tijd en manier onze gebeden zal verhoren (→ zie ook les 4 nivo 2, les 5 nivo 1, les 6 nivo 3).

Vasten:

In Matteüs 6:16 ev; 9:14 ev; handelingen 13:2 ev wordt duidelijk dat vasten een onderdeel kan zijn van het christelijk geloof. We vinden geen regels.

Vasten is een manier om je helemaal op God te kunnen richten.

Iemand die hier op een toegankelijke manier over heeft geschreven is ds. Roosenbrand (J. W. Roosenbrand: *Vasten*, € 6,95)

Samenvatting inhoud:

Vasten is een lichamelijke ondersteuning van het gebed, van innerlijke verbrokenheid. Vasten is een manier van wachten, wachten is een actieve vorm van niets doen, je richt je op God, op Zijn ingrijpen, op Zijn komst. Van binnenuit: Er zijn volgens Roosenbrand twee verschillende situaties van waaruit je aan vasten kunt beginnen: Enerzijds is het de uiting van een gevoel van onvrede over je verhouding met God. Je kunt dat tegen God zeggen in het gebed en het onderstrepen door bijvoorbeeld te knielen. Maar ook door niet te eten. Dan begin je dus bij het innerlijk, bij je behoefte om iets te veranderen in je omgang met God. Van buitenaf: Je kan ook aan de buitenkant beginnen. Want dat gevoel, dat verlangen is er niet altijd. Je kunt zo opgeslokt worden door de drukte van de dag dat je begint met uiterlijke maatregelen. Zoals de stekker uit de telefoon trekken omdat je die avond met de Bijbel en met God bezig wilt zijn. Dan begin je vanuit de hoop dat het ook vanbinnen dieper gaat zitten. Als een soort oefening, een training. Lichaam en ziel zijn veel meer met elkaar verweven dan wij vaak denken. Vasten heeft voor mij vooral te maken met mijn houding tegenover God, een oefening in de omgang met God. Roosenbrand geeft ook aanwijzingen voor de praktijk van het vasten en bijbelgedeeltes ter overdenking.

Uit een radiopraatje van Jasper Klapwijk over vasten:

En het eerste wat opvalt, als je de bijbel naleest op het onderwerp vasten, is dat vasten allereerst een innerlijke zaak is, veel meer nog dan een vaste uiterlijke vorm.

In de bijbel lezen we nergens van een vaste jaarlijks terugkerende vastentijd, dat is een instelling waarmee de kerk later gekomen is. In het Oude testament was er eigenlijk maar één verplichte vastendag, en dat was grote verzoendag. En in het nieuwe testament lezen we helemaal niet meer van een verplicht vasten.

Vasten is geen verplichting, nee vasten is een uiterlijke vorm die moet passen bij je innerlijke houding tov God.

Vasten dat doe je om je helemaal op God te richten. Voor een bepaalde tijd zet je alles wat daarvan je aandacht afleidt opzij. Dan kan betekenen dat je afziet van eten en drinken, of dat je je wat dat betreft beperkt tot allersoberste, het kan volgens de bijbel ook betekenen dat je afziet van sexuele omgang, of dat je een gedeelte van je nachtrust opoffert, maar hoe dan ook, de bedoeling is dat je alle aandacht richt op de HERE.

Daarom was in het Oude Testament Grote verzoendag een dag waarop gevast werd. Alle aandacht van Gods volk richtte zich dan op het feit dat God de zonden van het volk wilde vergeven. Daarom lees je ook van vasten in tijden van grote nood, of als het volk spijt kreeg van z'n zonden en zich tot God bekeerde. Op zulke momenten werd alles aan de kant gezet om God om uitkomst en vergeving te smeken.

Vasten dat doe je om je helemaal op God te richten.

Daarom zijn vasten en gebed in de bijbel ook onlosmakelijk met elkaar verbonden. Vasten is nooit een doel op zich, het is niet een goed werk waarmee je bij God wat kunt verdienen, nee vasten is altijd een hulpmiddel om dichterbij God te komen.

Vandaar dat je in de bijbel ook leest dat aan een belangrijke beslissing, of aan een belangrijke moment in iemands leven, een periode van vasten voorafging.

Voordat Jezus met zijn prediking begon, vastte Hij 40 dagen lang in de woestijn. Weg van alles om zich samen met zijn Vader op z'n taak voor te bereiden. En voordat in het boek handelingen, Paulus en Barnabas op hun eerste zendingsreis gestuurd werden, vastte en bad de hele gemeente.

Er zijn momenten dat gelovigen alles aan de kant zetten, wat hun contact met God in de weg kan staan, en zich helemaal op Hem richten. Dat is vasten.

Maar zoals alle zaken die met geloof te maken hebben, heeft ook het vasten de neiging om te verstarren tot alleen een uiterlijke vorm.

Ook daarvan geeft de bijbel voorbeelden.

In de tijd van Jesaja bijvoorbeeld hield het volk Israël keurig z'n vastendagen. Maar tegelijkertijd waren ze alleen maar op geld en macht uit, en zondigden ze tegen al Gods regels.

Moet u horen wat in zo'n situatie de Here over vasten zegt:

"Jezelf kwellen, het hoofd laten hangen als een riet,
in boetekleren op de grond zitten, noemen jullie dat vasten?

Alsof ik zoiets zou willen, alsof ik daarin genoeg heb!

Nee als jullie vasten, vast dan zo:

maak de strakke banden los, verwijder het knellende juk,

laat slaven in vrijheid gaan, bestrijdt elke vorm van onderdrukking. Deel je brood met wie honger lijdt,

haal armen en daklozen in huis, geef kleren aan wie naakt is,

onttrek je niet aan de zorg voor je naaste.

U kunt het nalezen in Jesaja 58.

De Here walgt ervan als vasten een loze verstarde religieuze vorm geworden is, terwijl men tegelijkertijd in woorden en daden ver van Hem blijft.

Zo fulmineert Jezus zelf in de bergrede tegen mensen, die van het vasten een show maakten.

"Wanneer u vast -zegt Jezus tegen zijn discipelen- kijk dan niet somber zoals schijnheilige mensen doen. Want die trekken een ernstig gezicht, alleen maar om anderen te laten zien dat ze vasten."

Vasten kan een loze vorm of een uiterlijke vertoning worden. En juist als het vasten tot een voorgeschreven regel wordt, en aan een vaste periode gebonden wordt is dat risico levensgroot.

Op vrijdag geen vlees eten, maar wel lekker vis eten, heeft niets te maken met wat de bijbel over vasten zegt. Afzien van een bepaald voedsel, maar tegelijkertijd geen aandacht geven aan gebed, maakt het vasten tot een loze vorm. De hele vastenperiode in acht nemen, maar voor de rest in woorden en daden ver van de Here blijven, is iets waar de Here een afschuw van heeft.

Betekent het dat we daarom maar beter niet kunnen vasten? Nee die conclusie zul je op grond van de bijbel niet kunnen trekken. Alleen, als je vast, doe het dan echt.

Maak ruimte voor schuldbelijden en gebed, concentreer je op het contact met de Here. Het afzien van voedsel kan daarbij helpen, maar ook dat moet geen verstarde vorm worden.

Vasten is opzij zetten wat je gebed en je contact met de Here God in de weg kan staan. En dat zal per persoon kunnen variëren.

Vasten kan om meerdere manieren:

- Bijvoorbeeld: Een paar avonden geen TV kijken om tijd te maken voor bijbellezen en bidden. Het kost misschien meer inspanning dan het afzien van vlees, maar het zal ongetwijfeld ook effectiever zijn.

- Een ander voorbeeld:

's morgens een uur eerder opstaan dan de rest van de familie, om een stil en rustig moment te creëren, zodat je tijd hebt voor de HERE.

De vormen kunnen variëren, maar wie zich de bedoeling van het vasten eigen gemaakt heeft, die weet zelf de vormen wel te vinden, en die zal ook weten te voorkomen dat het vasten een verstarde vorm wordt.

JK/Radio Korsou FM

Gebed en stilte:

Wat kan de functie zijn van stilte in het gebed? Stilte is goed om de gedachten helemaal op God te richten, je bewust te worden van zijn aanwezigheid, je zegeningen tellen of je zonden te overdenken.

In het zgn. 'ministry gebed' dat in de charismatische traditie wordt toegepast wordt stilte ingelast om de stem van de heilige Geest te horen. Een gedachte of een beeld dat in de bidder opkomt (die voor een ander bidt) wordt als boodschap van God geïnterpreteerd:

Ministry is ook een vorm van gebed, namelijk luisterend bidden voor anderen in de kracht van de Heilige Geest. Bij ministry krijgt Gods Geest direct de ruimte om op het moment van gebed Zijn aanwezigheid en kracht te tonen. Het is bidden én luisteren. Als tweetal bid je heel concreet voor een bepaalde situatie en ben je in afwachting van wat God op dat moment door de Heilige Geest tot de ander wil zeggen.

Er is heel wat verschil van mening over deze vorm van bidden. In de bijbel vinden we geen instructies mbt deze vorm van bidden, maar bekend is wel het verhaal uit Handelingen 13:

¹ Er waren in de gemeente van Antiochië profeten en leraren, onder wie Barnabas, Simeon die Niger werd genoemd, Lucius de Cyreneër, Manaën, een jeugdvriend van de tetrarch Herodes, en Saulus. ² Op een dag, toen ze aan het vasten waren en een gebedsdienst hielden voor de Heer, zei de heilige Geest tegen hen: 'Stel mij Barnabas en Saulus ter beschikking voor de taak die ik hun heb toebedeeld.' ³ Nadat ze gevast en gebeden hadden, legden ze hun de handen op en lieten hen vertrekken.

Praat eens door over de betekenis van deze verzen voor vandaag. De profeten in Antiochië, wat waren dat voor mensen? Hoe sprak de heilige Geest? Er wordt ons maar weinig over verteld, eigenlijk niets.

Wat mag je van zo'n bijbelgedeelte afleiden voor vandaag?

Volgens prof. Van Bruggen waren profeten in de apostolische kerk mensen die verborgenheden mochten aanschouwen en door openbaringen beschikten over bijzondere kennis. De apostelen brachten overal het evangelie en de profeten werkten door openbaring verder aan de opbouw van de gelovigen. Vele van deze profeten waren vanouds discipelen van de Here Jezus (J. Van Bruggen: *Ambten in de apostolische kerk*, pag. 33 ev). Dit was een situatie die we na de afsluiting van de canon niet meer hoeven te verwachten lijkt hij te willen zeggen.

Het laatste woord is er waarschijnlijk nog niet over gezegd.

Het is in elk geval te kort door de bocht om op grond van Handelingen 13 te claimen dat we zulke directe boodschappen van God vandaag ook moeten verwachten. Ondanks de vele aansporingen en aanwijzingen mbt ons gebedsleven worden we nergens in de brieven van het NT aangespoord om op die manier te bidden (stil zijn en wachten op directe openbaringen van God). Dat geeft te denken.

Lesopzet

a. leerdoelen

Hoofd

- Ze weten dat gebed zowel een permanente open lijn hebben met God is en ook de tijd nemen voor geconcentreerd gebed.
- Ze weten dat discipline, vasten en stilte verschillende manieren zijn om het geconcentreerd gebed te ondersteunen.
- Ze weten dat vasten betekent dat je je wilt ontdoen van dingen die je gedachten laten afleiden van God.

Handen

- Ze kunnen de relatie aangeven tussen vasten en gebed.

b. lesopzet

Tijd	Theorie /werkvorm	Wie
19.00	Mentorkwartiertje:	
19.15	Terugblik Korte herhaling van de leerstof van de vorige lessen: We hebben gesproken over jouw eigen gebed en dit samen bekeken. Daarna hoe je prioriteiten in je gebed aan moet en kunt brengen. We hebben gekeken naar belemmeringen van je gebed en over meditatie, rozenkrans bidden en claimend bidden. We hebben gesproken over geestelijke strijd, verleidingen van de duivel en gebed. Ook hebben we het gehad over verhoring van het gebed. Vorige keer ging het over gebed en genezing. Deze les zal het gaan over oefenen in het gebed.	
19.20	Bidden in de praktijk. We hebben het nu veel over bidden gehad afgelopen weken. Vraag aan de jongeren hoe ze dat nu ervaren in de praktijk. Bidden ze veel, nemen ze er echt de tijd voor, zetten ze er dingen voor aan de kant, moet je er altijd echt apart de tijd voor nemen? Lees de teksten: 1 Tess. 5: 17, Dan. 6:11 en Luk. 18:1-8 . Wat zeggen deze bijbelgedeelten over gebed in de praktijk en over discipline? Laat ze even samen overleggen en bespreek het daarna samen. Laat ook de achtergrondinformatie aan bod komen. Laat aan bod komen dat bidden is: een open lijn hebben met God maar ook tijd nemen om geconcentreerd te bidden. Dus er zit iets van beide in, altijd met God in verbinding staan en apart de tijd nemen om in gebed te gaan met God. Bespreek ook wat zij vinden van discipline in het gebed. Is het goed	

	om bijvoorbeeld elke dag op een bepaald tijdstip te bidden, hoe denken ze hierover? Het is goed om te bidden en als het je helpt om daar een vast tijdstip voor te nemen, is dat een goede zaak. Je kunt hier de vergelijking trekken met de discipline, die een sporter nodig heeft om z'n doelen te halen.	
19.30	Het voorbeeld van de Here Jezus Lees samen Marcus 1: 32-35. Laat ze even in groepjes van 3 formuleren wat ze uit dit gedeelte leren over het gebed. Laat elk groepje dat kort naar voren brengen. Er is een boektitel : “Te druk om niet te bidden” , begrijpen ze deze titel? Laat in de bespreking de volgende elementen naar voren komen: - waarom zocht Jezus een eenzame plek? >gebed vraagt rust, stilte en concentratie - ‘s avonds tot laat gewerkt, de volgende dag toch vroeg op om te bidden, was dat nodig? > ja bidden levert meer energie op dan het kost.	
19.40	vasten en gebed - visualisatie Laat een met gas gevulde ballon zien met daaraan een touwtje en aan dat touwtje een steen. Waarom gaat die ballon niet omhoog? Bidden is dat je gedachten omhoog gaan richting God> welke steen houdt onze gedachten beneden? Leg nu uit: vasten is de steen losmaken van de ballon: dingen die je aandacht vragen opzij schuiven om je beter op God te kunnen richten. - Verdeel de volgende teksten over de groep (evt. Op kaartjes) Jes 58: 3-7 Joël 2:12-14 Mat. 6: 16-18 Mat 9:14-15 Handelingen 13: 2 en 3 en 14:23 Elk groepje bespreekt: wat leert deze tekst over vasten. Daarna leest elk groepje de tekst voor en geeft z'n konklusies door. Leg uit dat (teruggrijpen op visualisatie) dat vasten betekent dat je dingen opzij zet en je ontzegt om je beter op je gebed en op God te kunnen concentreren. Vormen van vasten zijn:	

	- niet eten en drinken - niet eten wel drinken - afzien van sexuele gemeenschap (1 Kor 7:5) - alleen na zonsondergang eten (moslims) Kun je nog meer dingen bedenken, die je kunnen helpen om extra tijd voor gebed vrij te maken? (b.v. een schermloze (geen computer en TV)	
19.50	Afsluitend kringgebed Laat iedereen voor zichzelf opschrijven wat hij of zij van dit blok geleerd heeft. Leg uit dat je wilt afsluiten met een kringgebed, waarin allerlei elementen, die de afgelopen weken aan de orde geweest zijn naar voren komen. Inventariseer nu wat ieder heeft opgeschreven, en vraag ieder om aan te geven wat hij/zij straks in het kringgebed naar voren wil brengen. Ga nu samen bidden.	
20.00	Presentatie De gebedsactiviteit moet nu helemaal geregeld zijn. Ga na of alle afspraken nagekomen zijn en of alles inderdaad klaar is.	
20.15	afsluiting Sluit af met een lied	

c. benodigde materialen

- evt. iets voor mentorkwartiertje
- visualisatie: een ballon gevuld met Gas (of evt. een plaatje daarvan)
- kaarten met de teksten over vasten

d. suggesties

(de nummering van de gezangen is uit het nieuwe Gereformeerde Kerkboek)

zingen: Ps 25: 3 en 7, Ps 81: 1 en 8; Ps 115: 1 en 6; Gz 134; Gz 135 Gz 137

bijbelgedeelten zie de teksten in de les en het bijbellesrooster

belijdenis: HC znd 45

e. evaluatie

1	In hoeverre leerdoelen gehaald?				
		--	-	+	++
	Ze weten dat gebed zowel een permanente open lijn hebben met God is en ook de tijd nemen voor geconcentreerd gebed.				
	Ze weten dat discipline, vasten en stilte verschillende manieren zijn om het geconcentreerd gebed te ondersteunen.				
	Ze weten dat vasten betekent dat je je wilt ontdoen van dingen die je gedachten laten afleiden van God				
	Ze kunnen de relatie aangeven tussen vasten en gebed				
2	Opmerkingen mentor/ catecheet				
3	Wat moet de volgende keer anders				

Werkbladen

Vasten en bidden

Blok B - nivo 3 - avond 8

Bidden in de praktijk

1 Tessalonicenzen 5: 17

Daniel 6:11

Lukas 18:1-8

Wat zeggen deze bijbelgedeelten over gebed in de praktijk en over discipline:.....

Het voorbeeld van de Here Jezus - Marcus 1: 32-35

Wat leer je hier over het gebed:.....

Vasten en bidden

Jesaja 58: 3-7

Joël 2:12-14

Matteus 6: 16-18

Matteus 9:14-15

Handelingen 13: 2 en 3 en 14:23

Wat leert deze tekst over vasten ?

.....
.....

